2020.146

Archeologienota Zottegem Kronegem 12

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE, Paulien FONTEYN en Gwendy WYNS

7-9-2020

Titel: Archeologienota Zottegem Kronegem 12

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke, Paulien Fonteyn en Gwendy Wyns

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2020H198

Intern projectnummer: 2020.146

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Zottegem, Kronegem 12

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 110324,01 en Y: 171796,54; X: 110696,34 en Y: 172007.97

Oppervlakte plangebied: ca. 4.185m²

Kadastergegevens: Zottegem, afdeling 6, sectie A, nummers 237c, 235f, 235f/2 en 236d (zie figuur 8)

Topografische kaart: zie figuur 6 en 7

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Paulien Fonteyn (assistent-archeoloog), Gwendy Wyns (assistent-archeoloog) en Steff Van Den Bruele (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 07/09/2020

© Acke & Bracke bv, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING 5

1.1. WETTELIJK KADER 5
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT 5
1.2.1. VRAAGSTELLING 5
1.2.2. RANDVOORWAARDEN 5
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE 6
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE 6
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK 7
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN 7
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING 7
1.3.5. SELECTIE BRONNEN 7

2. BUREAUONDERZOEK 8

2.1. HUIDIGE TOESTAND 8
2.2. GEPLANDE WERKEN 10
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING 12
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING 12
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING 15
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING 17
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING 18
2.4. HISTORISCHE SITUERING 20
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING 28
2.5.1. METAALTIJDEN 28
2.5.2. ROMEINSE TIJD 28
2.5.3. MIDDELEEUWEN 29
2.5.4. NIEUWE TIJD 30
2.5.5. ONBEPAALDE DATERING 30
2.5.6. CONCLUSIE 30

3. SYNTHESE 32

3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 32
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK 33
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM 34
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM 35
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 36

4. SAMENVATTING 38

5. BIBLIOGRAFIE 40

6. BIJLAGES 42

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Zottegem Kronegem 12 (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.[1] Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt[2], de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius[3], een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.[4] Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.[5]

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/

[2] http://www.geopunt.be/kaart

[3] http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/

[4] http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/

[5] http://www.ngi.be/topomapviewer/

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein heeft een oppervlakte van ca. 4.185m² en is gelegen ten westen van de straat Kronegem, ter hoogte van huisnummer 10 en 12. Het plangebied omvat het woonhuis met nummer 12 en enkele stallen en andere bijgebouwen die hierbij aansluiten. Rondom de gebouwen is in het zuidelijke deel van het plangebied een verharding aanwezig. De zuidwestelijke hoek van het terrein is in gebruik als moestuin. Het noordelijke deel van het plangebied is onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018 (bron: geopunt.be).

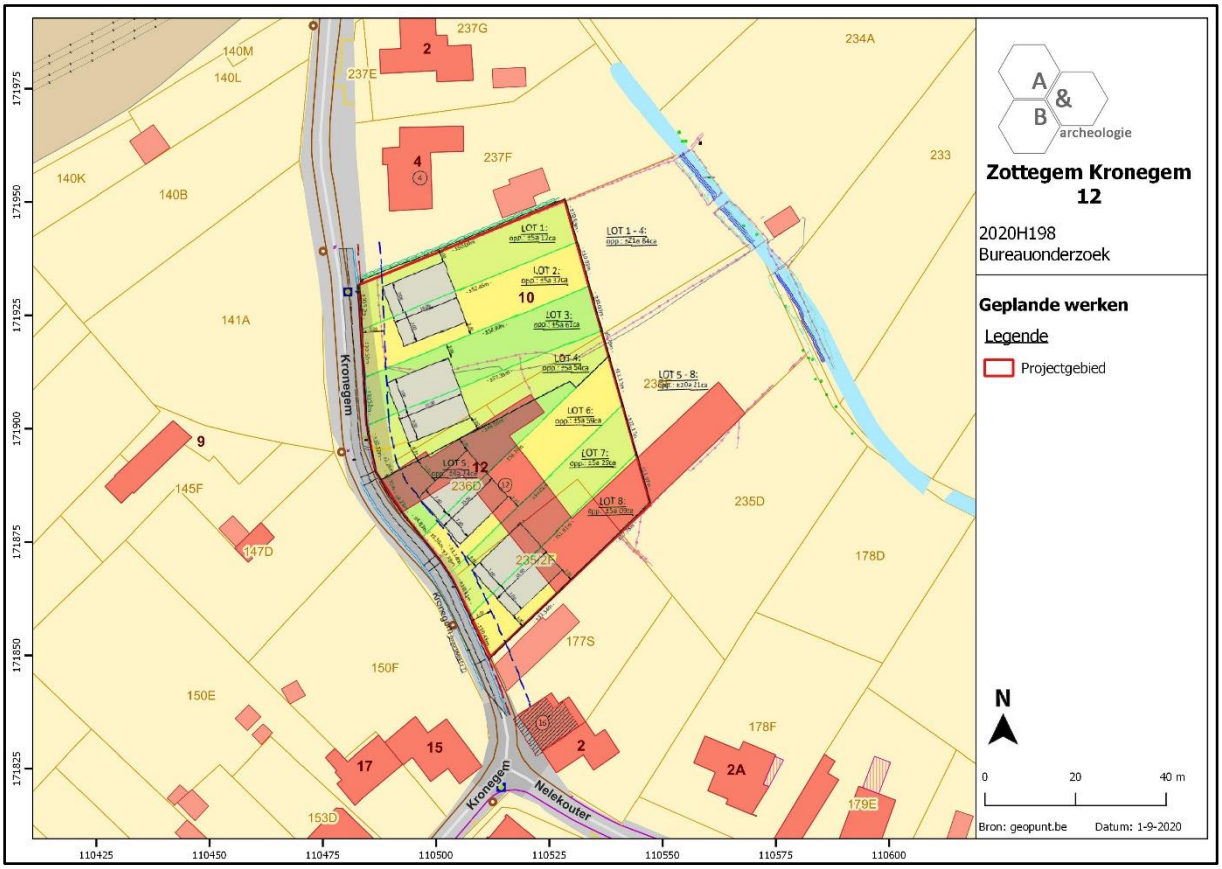
Figuur 2 Zicht op het plangebied vanuit het noordwesten (bron: https://www.google.com/maps).

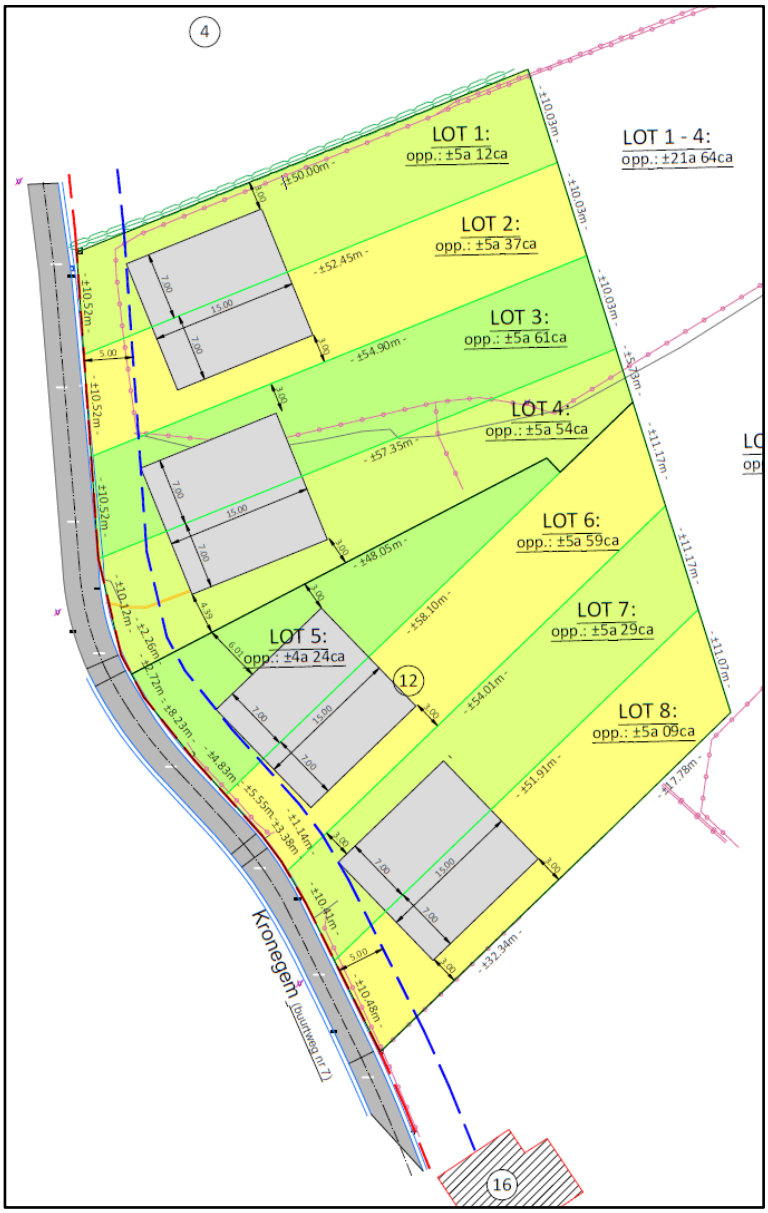
Figuur 3 Zicht op het plangebied vanuit het zuidwesten (bron: https://www.google.com/maps).

2.2. Geplande werken

In eerste instantie worden de bestaande gebouwen en verhardingen ter hoogte van huisnummer 12 gesloopt. Vervolgens plant de initiatiefnemer de verkaveling van het terrein in 8 loten, die elk aansluiten bij de bestaande straat. Elk lot bestaat uit een driegevelwoning, omringd door voor- en achtertuin. De loten hebben een oppervlakte tussen 424m² en 561m². Voor de ontwikkeling van de verkaveling zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de sloop van de bestaande bebouwing en verhardingen, het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor aanleg van nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

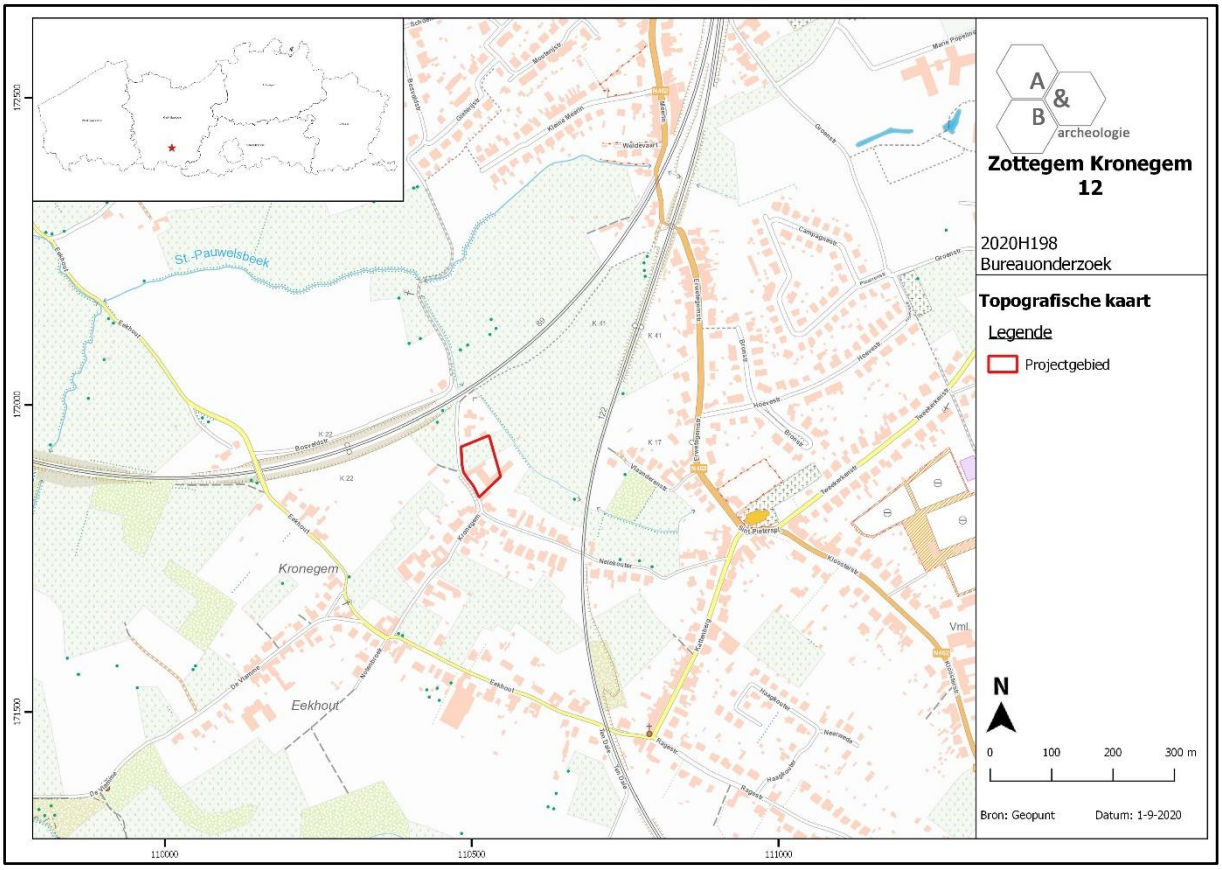
Figuur 5 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

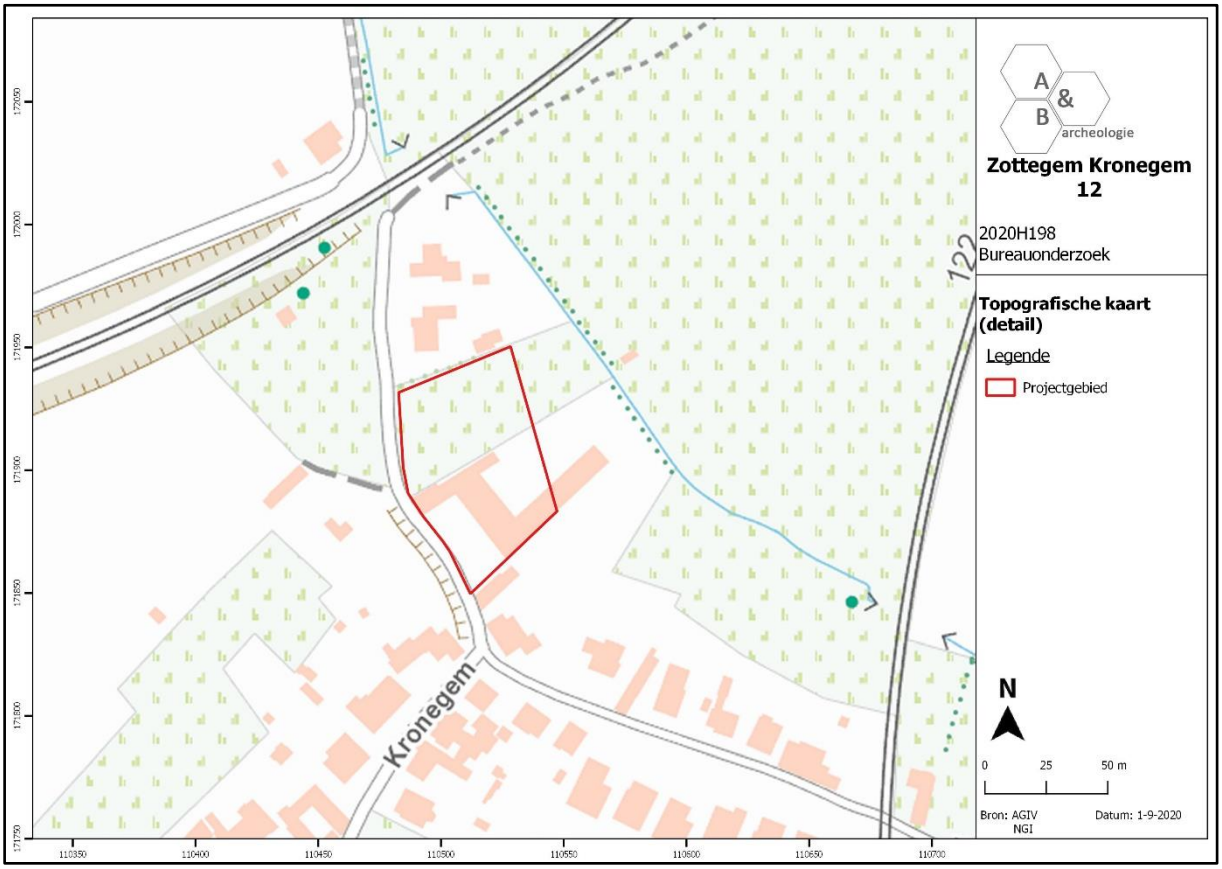
2.3.1. Topografische situering

De stad Zottegem is gelegen in het zuidelijke deel van de provincie Oost-Vlaanderen, in de heuvelachtige streek van de Vlaamse Ardennen. Naast de kern van Zottegem bestaat de fusiegemeente uit de kernen Elene in het noorden, Oombergen en Leeuwergem in het noordoosten, Grotenberge en Godveerdegem in het oosten, Erwetegem in het zuidoosten, Sint-Maria-Oudenhove in het zuiden, Sint-Goriks-Oudenhove en Strijpen in het westen en Velzeke in het noordwesten. Het grondgebied van de stad Zottegem grenst in het noorden aan Oosterzele, in het noordoosten aan Sint-Lievens-Houtem, in het oosten aan Herzele, in het zuidoosten aan Lierde, in het zuidwesten aan Brakel, in het westen aan Zwalm en in het noordwesten aan Gavere. De westelijke grens wordt gevormd door de Zwalmbeek. Verder stromen verscheidene waterlopen door Zottegem. De Sint-Pauwelsbeek bevindt zich zo op ca. 300m ten noorden, de Traveinsbeek op ca. 700m ten westen en de Karnemelkbeek op ca. 600m ten zuiden van het plangebied. Het plangebied bevindt zich op ca. 500m ten westen van de dorpskern van deelgemeente Erwetegem en op ca. 1,4km ten zuiden van de stadskern van Zottegem. In de ruimere omgeving ten westen zijn landbouwgronden gelegen, ten oosten de agglomeratie rond de dorpskern van Erwetegem. De spoorlijnen 89 (Denderleeuw – Kortrijk) en 122 (Gent – Geraardsbergen) komen samen in het station van Zottegem, iets ten noorden van het plangebied.

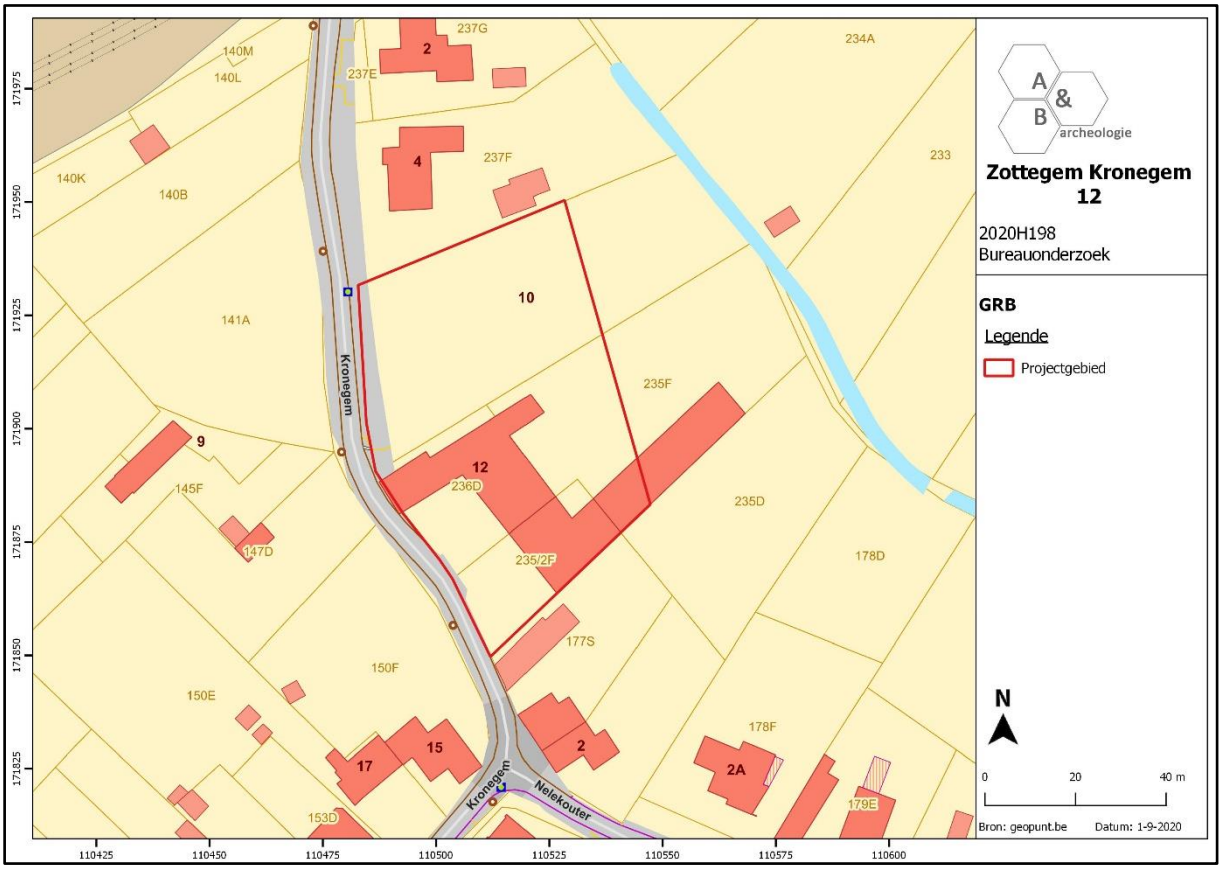
Op de bodemgebruikskaart van 2011 staat het plangebied gekarteerd onder het type ‘akkerbouw’. Dit type omvat bodems die gebruikt worden in een of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst. Ook braakland valt hieronder. Dit klopt enkel voor het noordelijke terreindeel. Het zuidelijke deel van het plangebied is immers bebouwd.

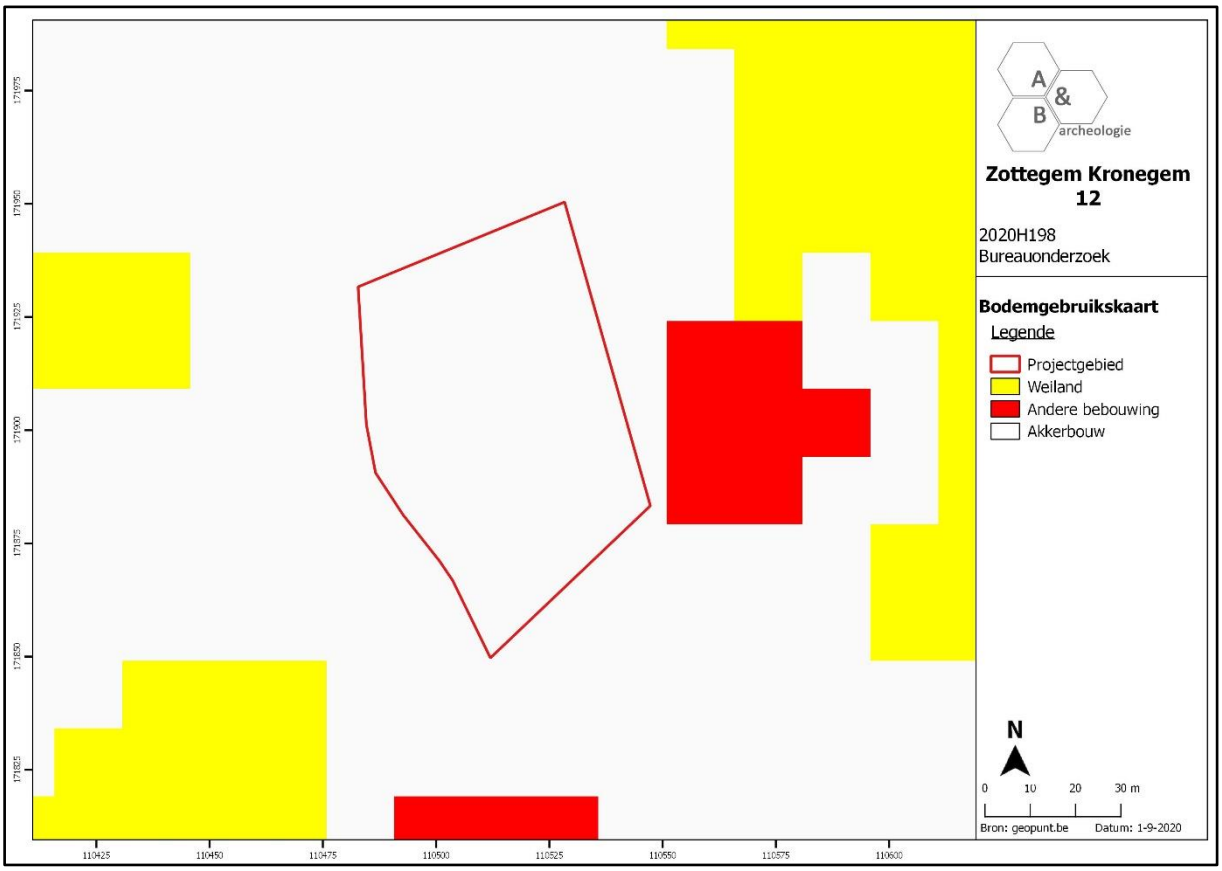
Figuur 6 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 7 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 8 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

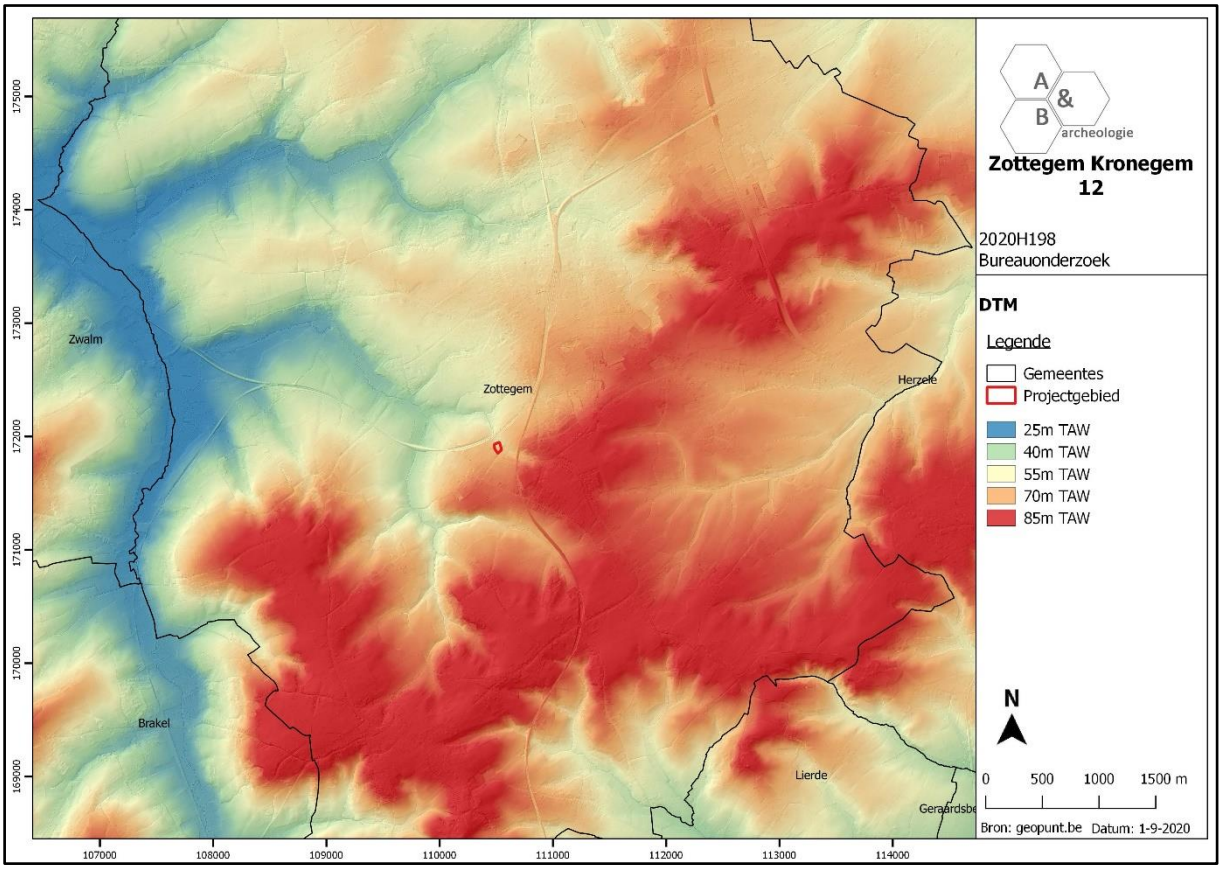

Figuur 9 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

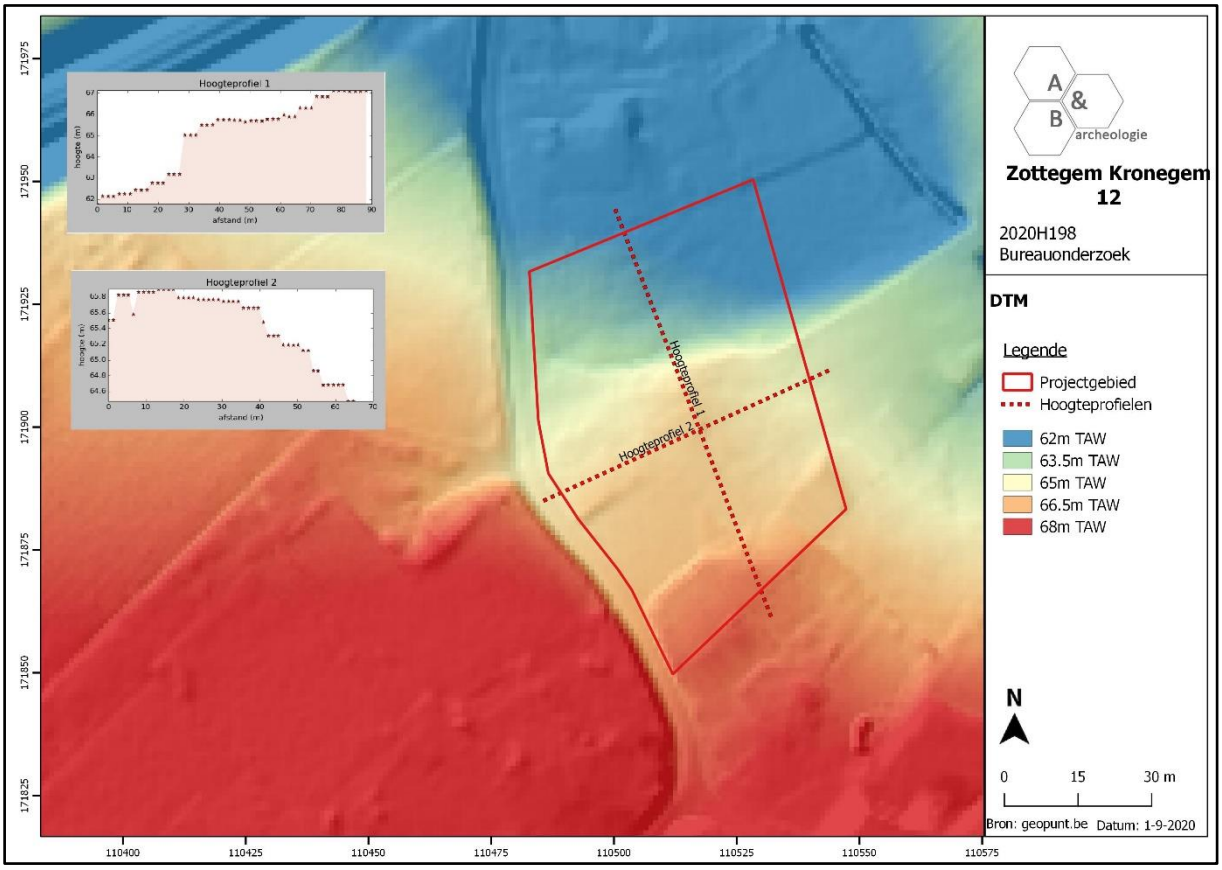
2.3.2. Landschappelijke situering

Landschappelijk gezien maakt Zottegem deel uit van de Vlaamse Ardennen, een heuvelachtige streek in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen. Het reliëf fluctueert in hoogte tussen ca. 20 en 102m en kent verschillende sterke hellingen. Het noordelijke deel van het Zottegemse grondgebied kent een eerder glooiend reliëf terwijl het zuidelijke deel, ter hoogte van Erwetegem, Sint-Goriks-Oudenhove en Sint-Maria-Oudenhove gekenmerkt wordt door grotere hoogteverschillen. Dit is ook zichtbaar op het digitale hoogtemodel. Het plangebied bevindt zich op de noordelijke rand van een heuvelrug die zich uitstrekt over het zuidelijke en oostelijke deel van de fusiegemeente en wordt doorsneden door enkele beekvalleien. Het plangebied kent aldus een interessante landschappelijke ligging, op het noordelijke uiteinde van een hogere rug, omgeven door enkele beekvalleien. Het terrein kent dan ook een relatief sterke stijging op maaiveldniveau van noord (ca. +62m TAW) naar zuid (ca. +67m TAW).

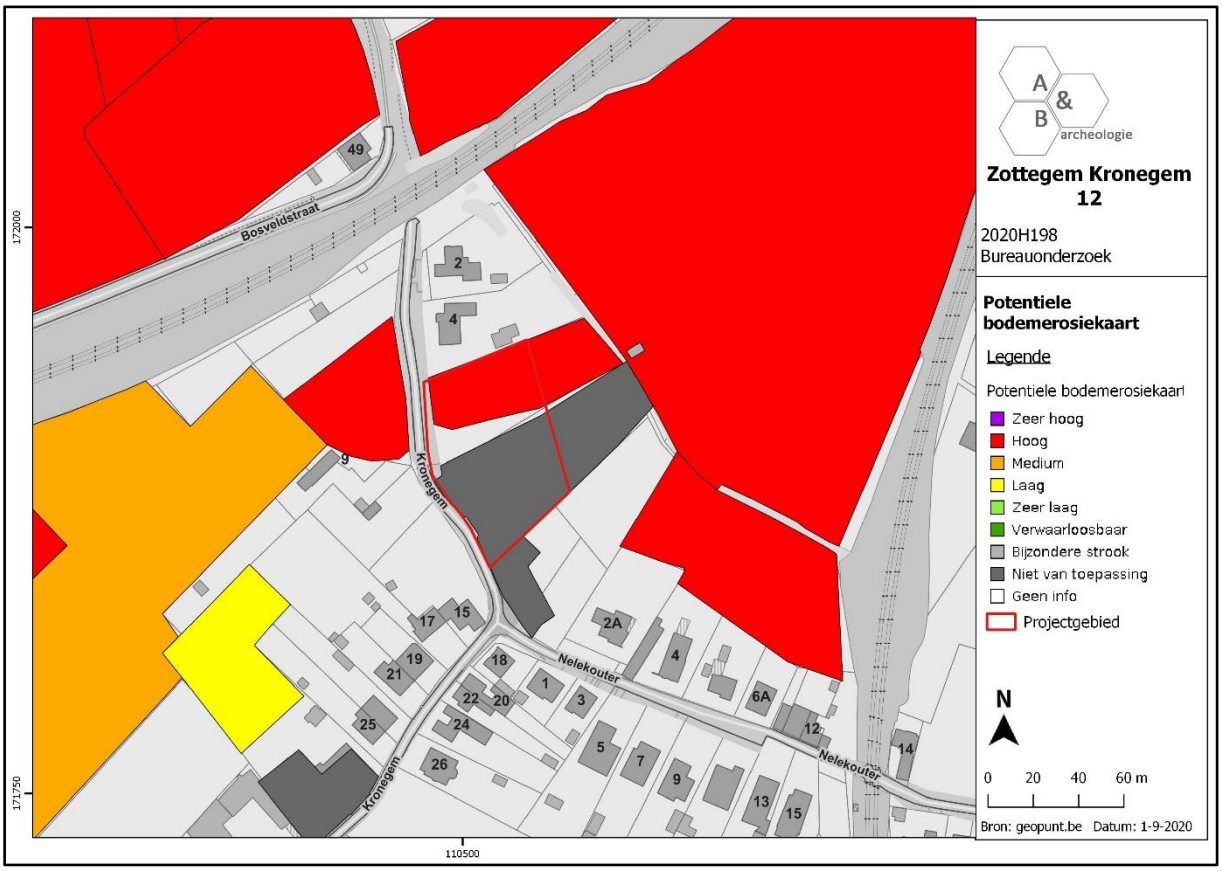
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het noordelijke deel van het plangebied rood ingekleurd, hetgeen een hoge potentiële bodemerosie aangeeft. Het zuidelijke deel krijgt een donkergrijze inkleuring, wat duidt op 'niet van toepassing'.

Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

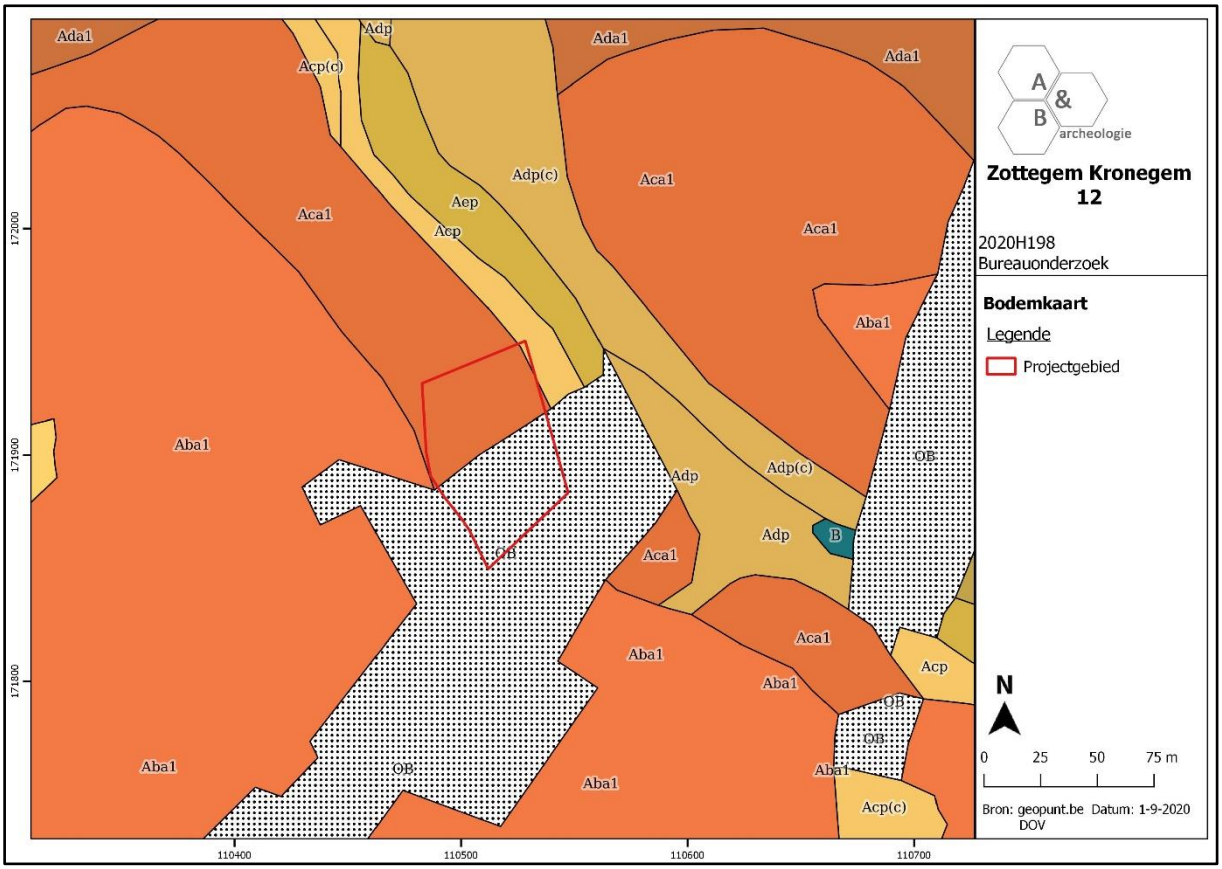
Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart worden binnen het plangebied twee verschillende bodemtypes aangegeven. In het noordelijke deel wordt een Aca1-bodem gekarteerd. Dit zijn matig droge leembodems met textuur B-horizont. Dergelijke bodems vertonen een gleyhorizont op matige diepte. De meer geërodeerde Aca1-gronden komen voor op hellingen of in de nabijheid van Tertiaire ontsluitingen, waar zich dan ook een substraat kan manifesteren. In het zuidelijke deel van het plangebied worden bebouwde zones (type OB) aangeduid. Het gaat om kunstmatige gronden waarbij het oorspronkelijke bodemprofiel door ingrijpen van de mens werd gewijzigd of vernietigd.

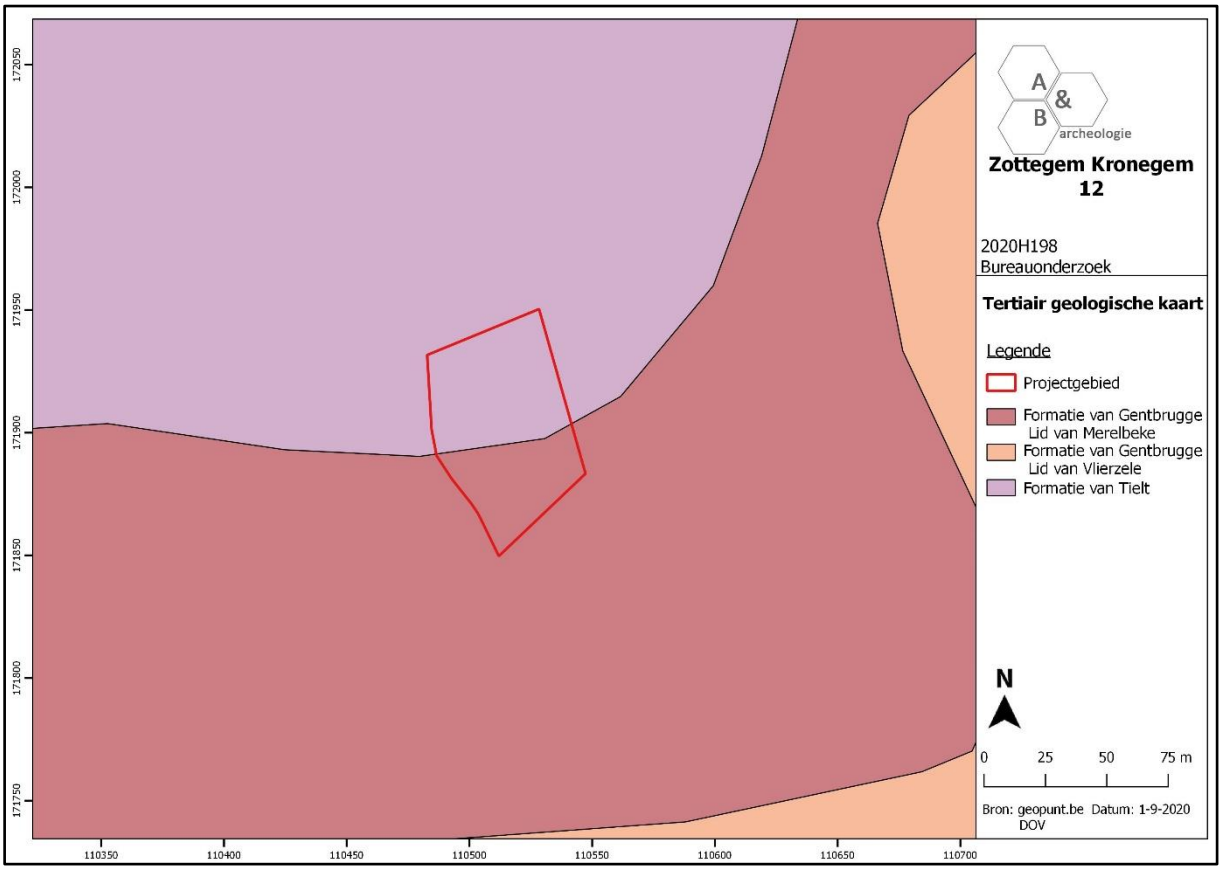
Figuur 13 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

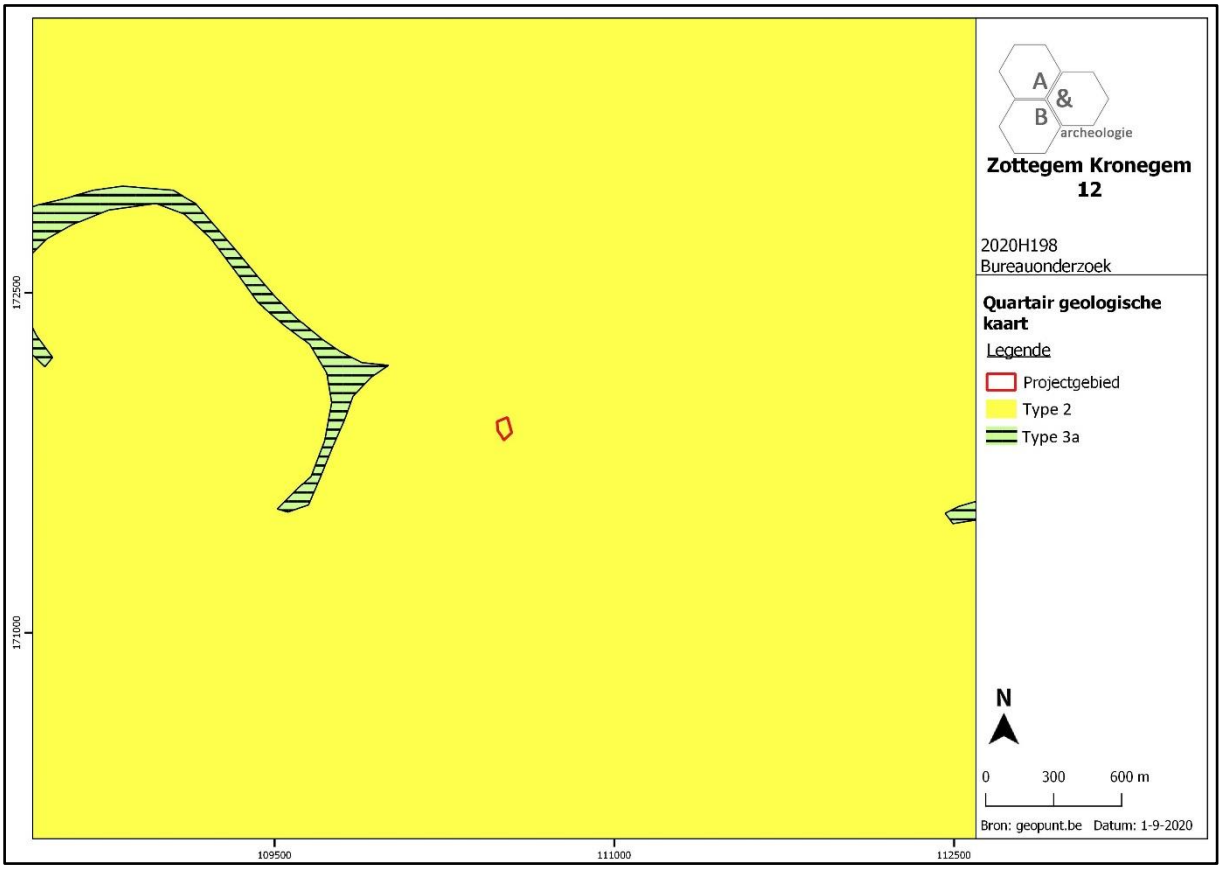
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat in het noorden uit de Formatie van Tielt en in het zuiden uit de Formatie van Gentbrugge, Lid van Merelbeke. De Formatie van Tielt wordt gekenmerkt door een grijsgroen zeer fijn, kleihoudend zand tot silt. De Formatie van Gentbrugge, Lid van Merelbeke wordt omschreven als een blauwgrijze tot donkergrijze klei waarin dunne zandlensjes, organisch materiaal en pyrietachtige concreties voorkomen.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 2: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (2). Deze bestaat uit eolische afzettingen van zand tot silt uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen (**E***LPw*) en/of uit hellingsafzettingen van het Quartair (**H***Q*).

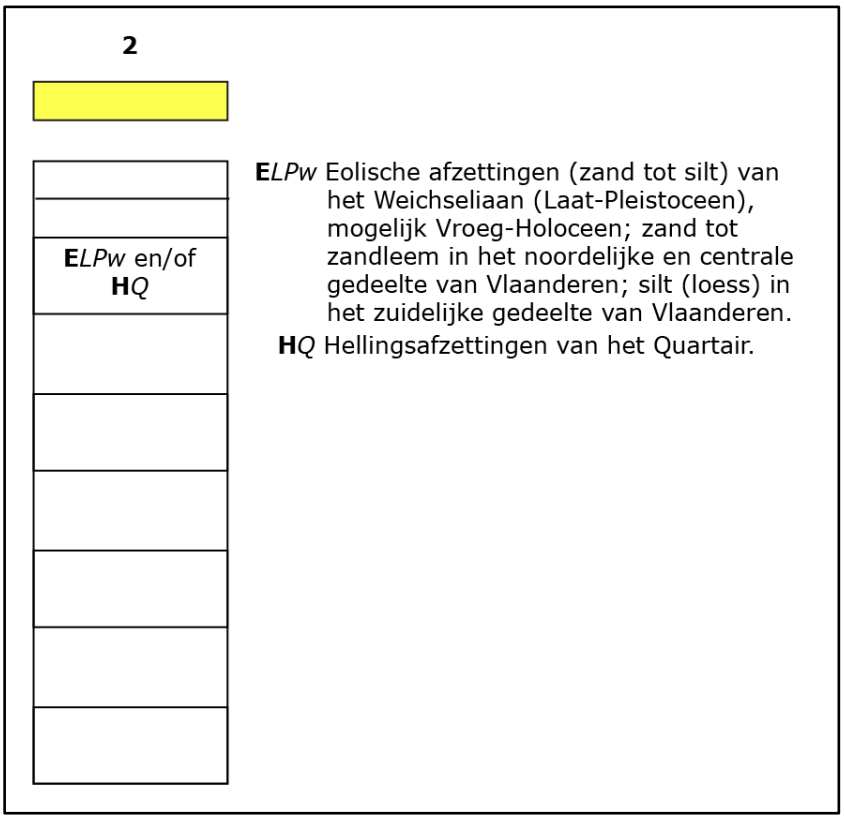
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 14 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 16 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart: type 2 (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering[6]

De oudste vermelding van 'Sotengem' gaat terug tot 1083, maar Gallo-Romeinse vondsten wijzen op het bestaan van een oudere nederzetting binnen de huidige stadsgrenzen. Zottegem is ontstaan als een kleine landelijke nederzetting op een helling aan de linker oever van de Bettelhovebeek. Het kasteel, dat reeds vermeld wordt sinds de 12de eeuw, had dan wel geen defensieve rol, het droeg wel bij tot de ontwikkeling van de eerste agglomeratie. Tot in de 14de eeuw was de parochie afhankelijk van de kerk van Strijpen. Ten laatste in 1286 is er sprake van een vrije heerlijkheid en in de 13de eeuw wordt Zottegem de hoofdplaats van een van de vijf baanderijen van het Land van Aalst. Het Land van Zottegem omvatte Erwetegem, Godveerdegem, Grotenberge, Michelbeke, Roborst, Sint-Goriks-Oudenhove, Sint-Maria-Oudenhove, Strijpen, Velzeke en Wijnhuize. In de 14de eeuw kent Zottegem een bloeiperiode ten gevolge van de lakenproductie en de druk bezochte wekelijkse en jaarlijkse markt. Brandrampen (onder meer in 1452), oorlogen (in de tweede helft van de 17de eeuw) en de pest (onder meer in 1742) remden de ontwikkeling opnieuw af. De oorspronkelijke stadskern met excentrisch gelegen markt en vijf belangrijke straten (Hoogstraat, Kasteelstraat, Neerstraat (Heldenlaan), Nieuwstraat en Trapstraat) blijft gedurende enkele eeuwen ongewijzigd. De rest van het grondgebied is zo goed als onbebouwd. Door de ligging, afzijdig ten opzichte van waterwegen en andere handelsassen en in de invloedssfeer van andere meer belangrijke steden, en door de concurrentie van de in opbloei zijnde Dendervallei, vervulde Zottegem voor het vierde kwart van de 19de nog slechts een centraliserende functie in de huisnijverheid. De vlasnijverheid gaat ten onder en een groot deel van de bevolking wijkt uit in de tweede helft van de 19de eeuw. De aanleg van de spoorlijnen Gent-Zottegem-Geraardsbergen (1867) en Brussel-Zottegem-Oudenaarde-Kortrijk (1870) betekenden een omwenteling en de nieuwe opbloei van een arbeidsintensieve industrie. De nieuwe bestaansmogelijkheden brachten opnieuw inwijking teweeg en zorgden voor uitbreiding over de administratieve grenzen heen. Zo vergroeiden het gehucht Ledeberg in Strijpen morfologisch met Zottegem-centrum. De fysionomie van de stad veranderde snel. Waar ze in het eerste kwart van de 19de eeuw nog bestond uit slechts zes stralen, breidde de stadskern zich reeds snel uit langsheen het station. Het stratennet van het centrum is gebaseerd op een landelijk wegennet terwijl sommige perifere delen een modern stedelijk stratennet bezitten.

Erwetegem werd in 1116 aangeduid als "Herwetengem". In de 13de eeuw beheerden de Sint-Pietersabdij van Gent en het klooster van Mont Sint-Martin hier veel eigendommen. Tot de 13de eeuw behoorde het dorp aan de heren van Erwetegem en nadien, tot de 18de eeuw, aan de heren van Zottegem. De '-gem' toponiemen Erwetegem en Kronegem duiden op een vroegmiddeleeuwse oorsprong.

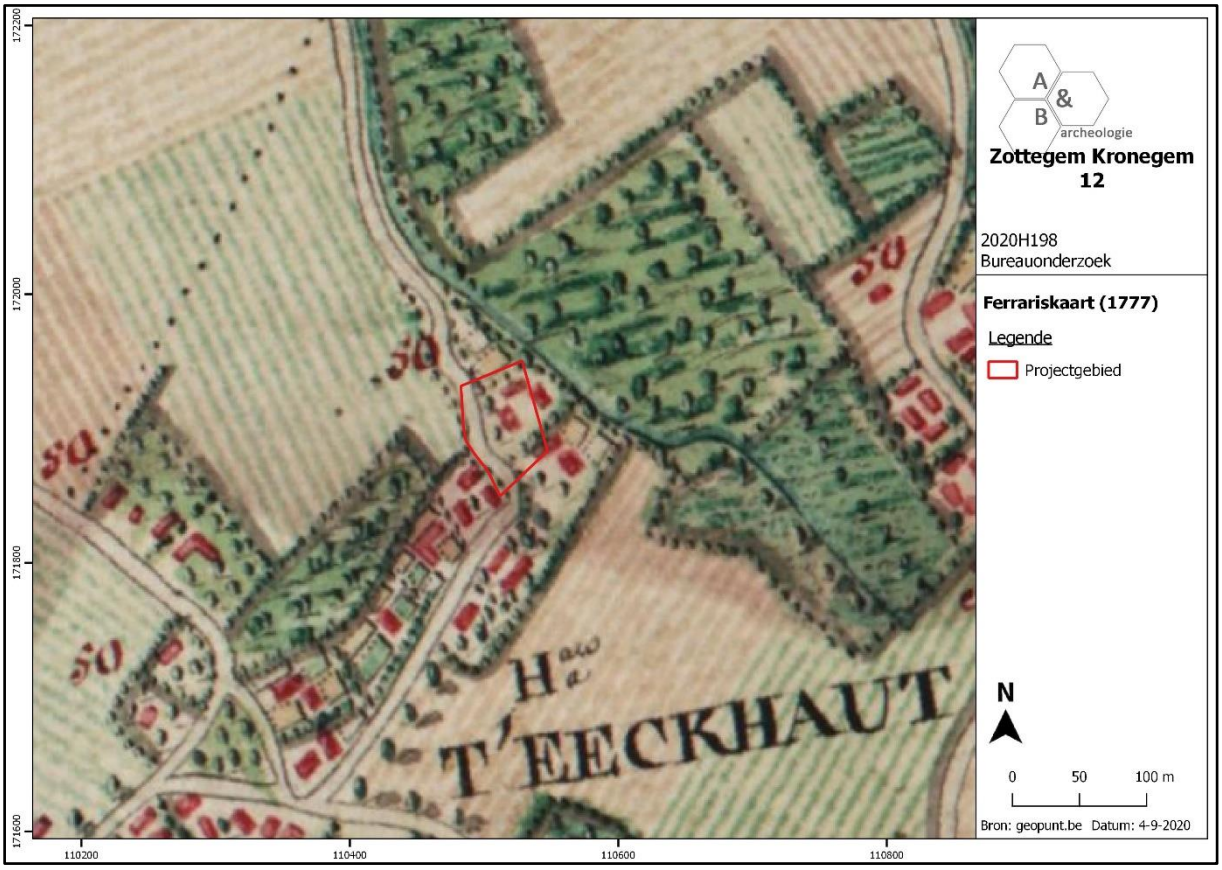
Concrete informatie over de historische ontwikkeling van het plangebied kan teruggevonden worden op de historische kaarten en luchtfoto's. De oudste relevante kaart voor het plangebied is de Villaretkaart uit 1745-1748, hierop wordt de straat Kronegem reeds aangeduid. Op het plangebied is bebouwing te zien (4 verspreide gebouwen), met ten noorden ervan een waterloop. Ten oosten en ten westen is landbouwgrond aangeduid, en ten noorden van de waterloop een beboste zone. Verder ten oosten is de kleine dorpskern van Erwetegem te zien. De Ferrariskaart uit ca. 1777 toont een gelijkaardig beeld, de verspreide bebouwing ten zuiden van het terrein wordt aangeduid als de

[6] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Zottegem*.

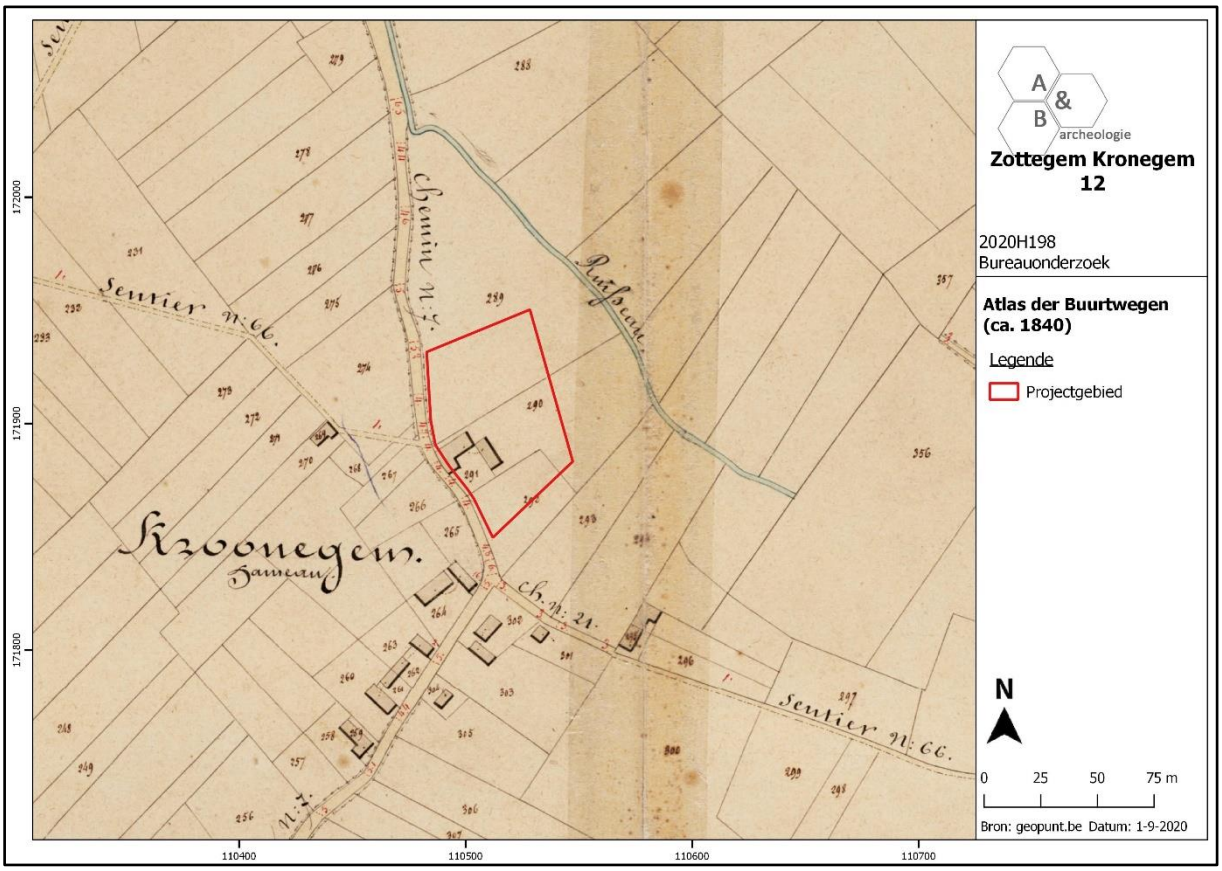
wijk 'T'Eeckhaut'. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) kan eveneens bebouwing worden onderscheiden in het centrale deel van het plangebied, aansluitend bij de straatzijde. Het gaat om een L-vormig gebouw en een achterliggend rechthoekig gebouw. Op de kaart uit 1840 is niet langer sprake van de wijk Eeckhaut, wel van Kroonegem. De rest van het plangebied blijft gedurende de 19de eeuw onbebouwd. Op de topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste eeuw is te zien hoe de bebouwing zich verder uitbreidt in het zuidelijke deel van het plangebied. De luchtfoto van 1979-1990 vertoont daarnaast drie parallelle structuren van onbepaalde aard (grondstockage?) in het noordelijke deel van het plangebied. In de 21ste eeuw blijft de situatie nagenoeg ongewijzigd. Het zuidelijke deel van het terrein is grotendeels bebouwd, terwijl het noordelijke deel dienst doet als landbouwgrond. Op de plek van de 19de-eeuwse gebouwen staan nu ook gebouwen, maar afgaande op het uitzicht dateren deze uit de 20ste eeuw.

Figuur 17 Uitsnede uit de Villaretkaart (1745-1748) met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

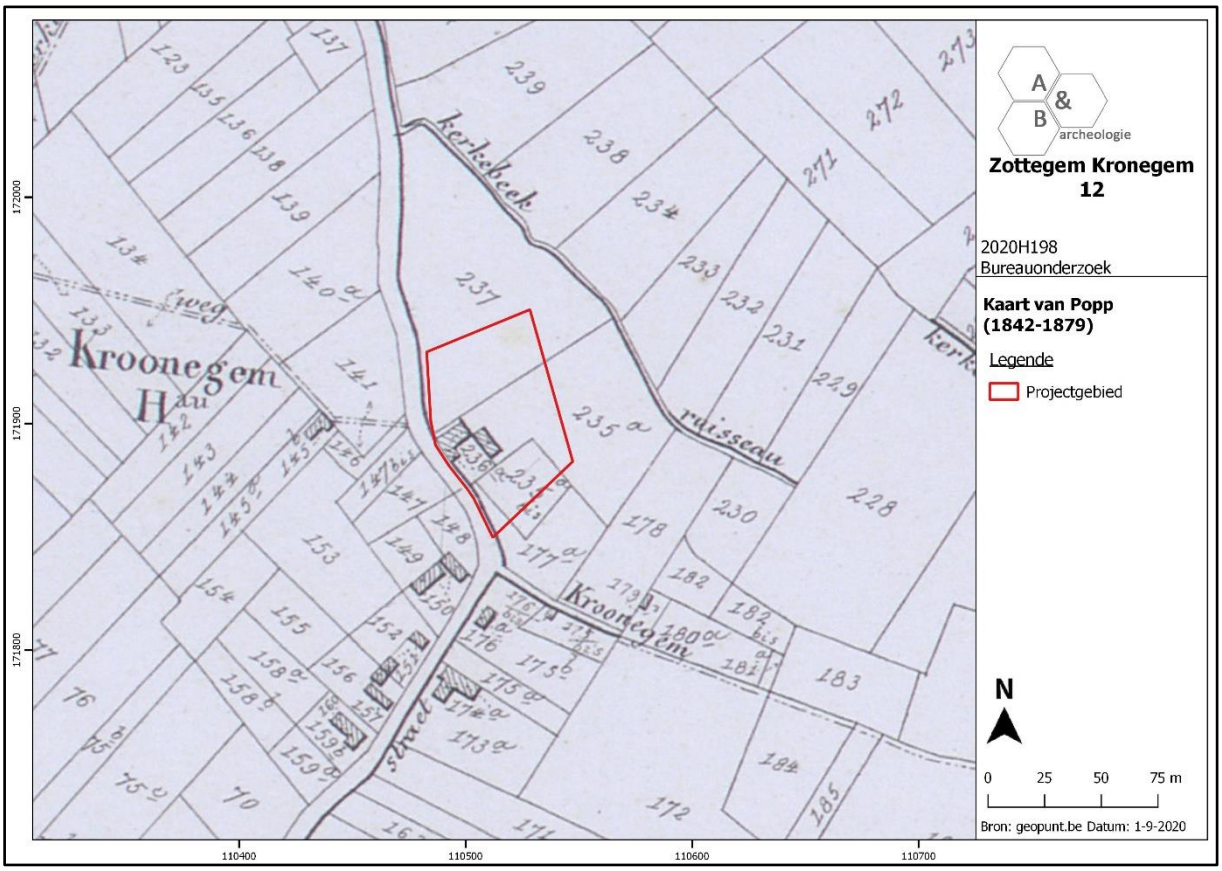
Figuur 18 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

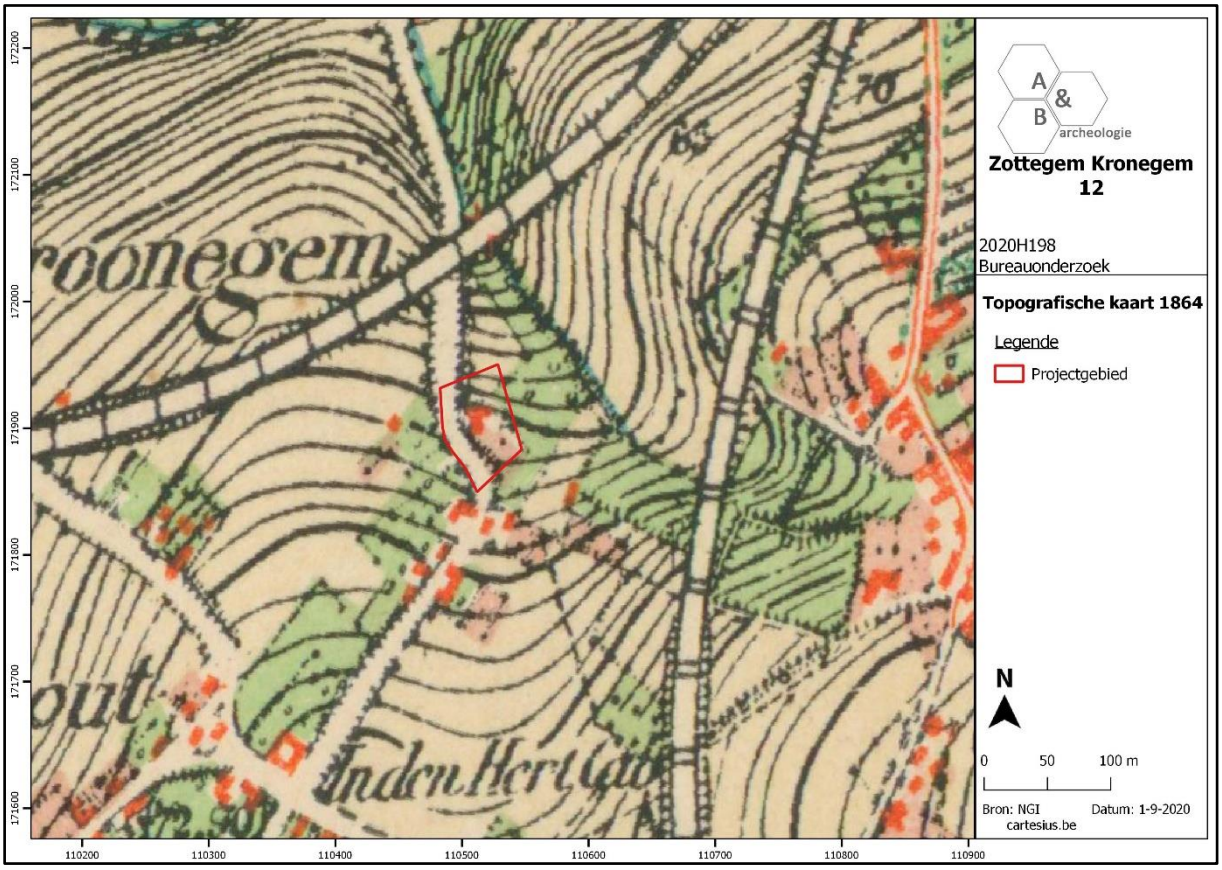
Figuur 19 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

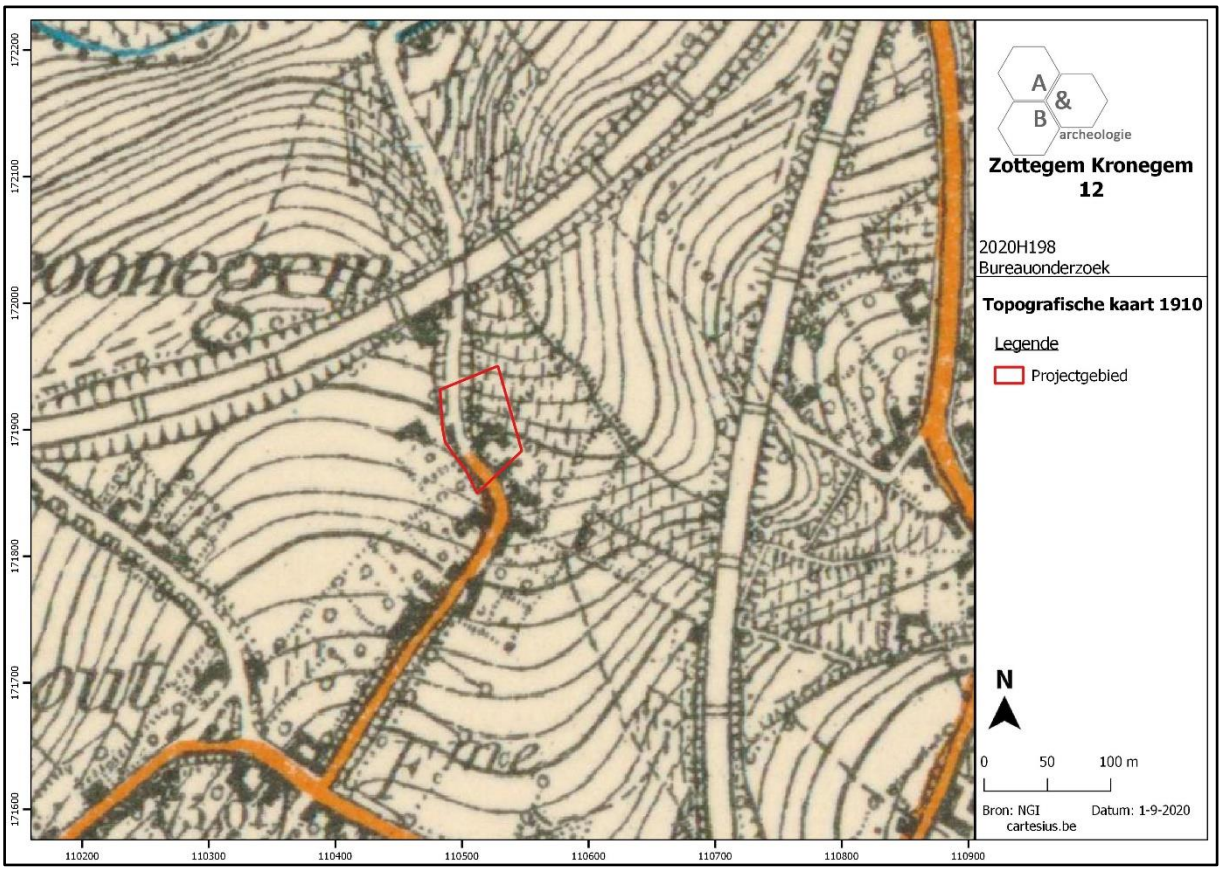
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

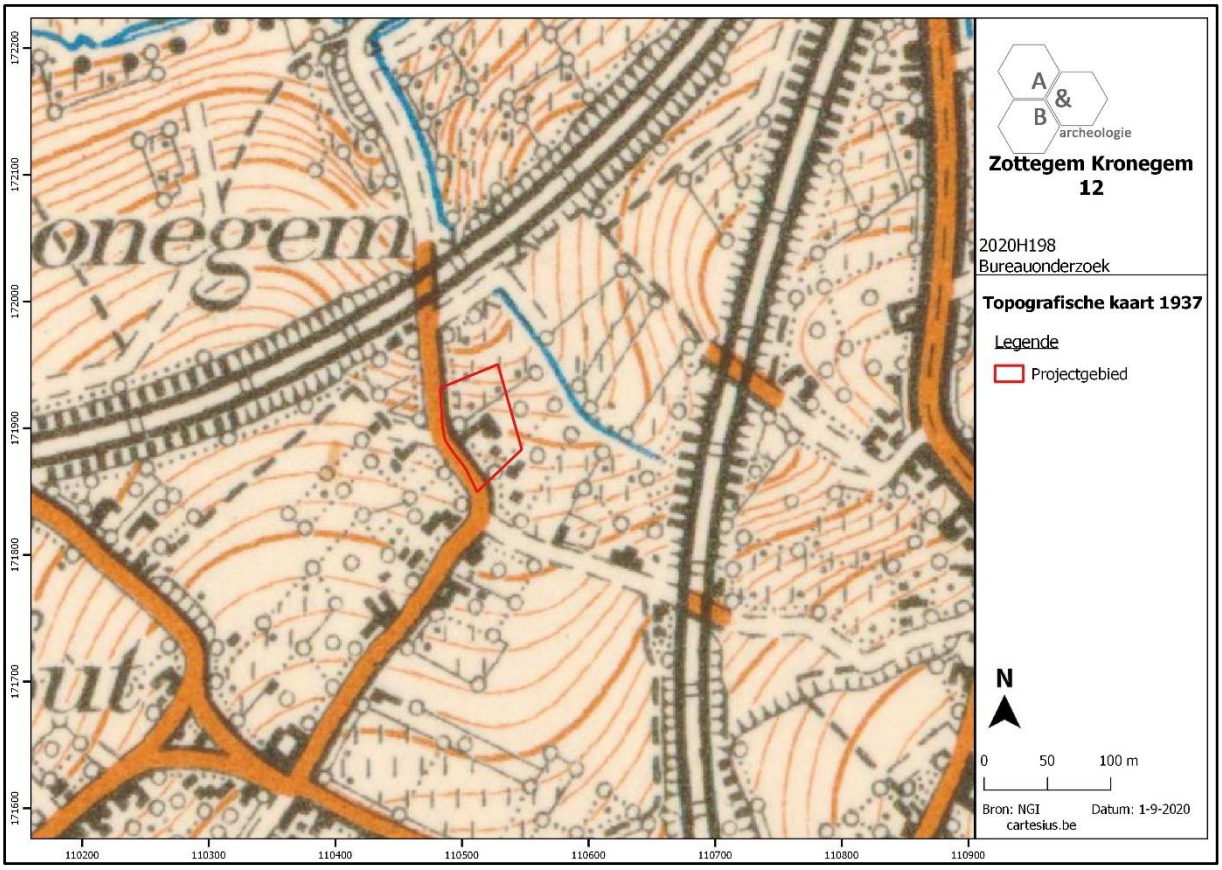
Figuur 21 Uitsnede uit de Poppkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

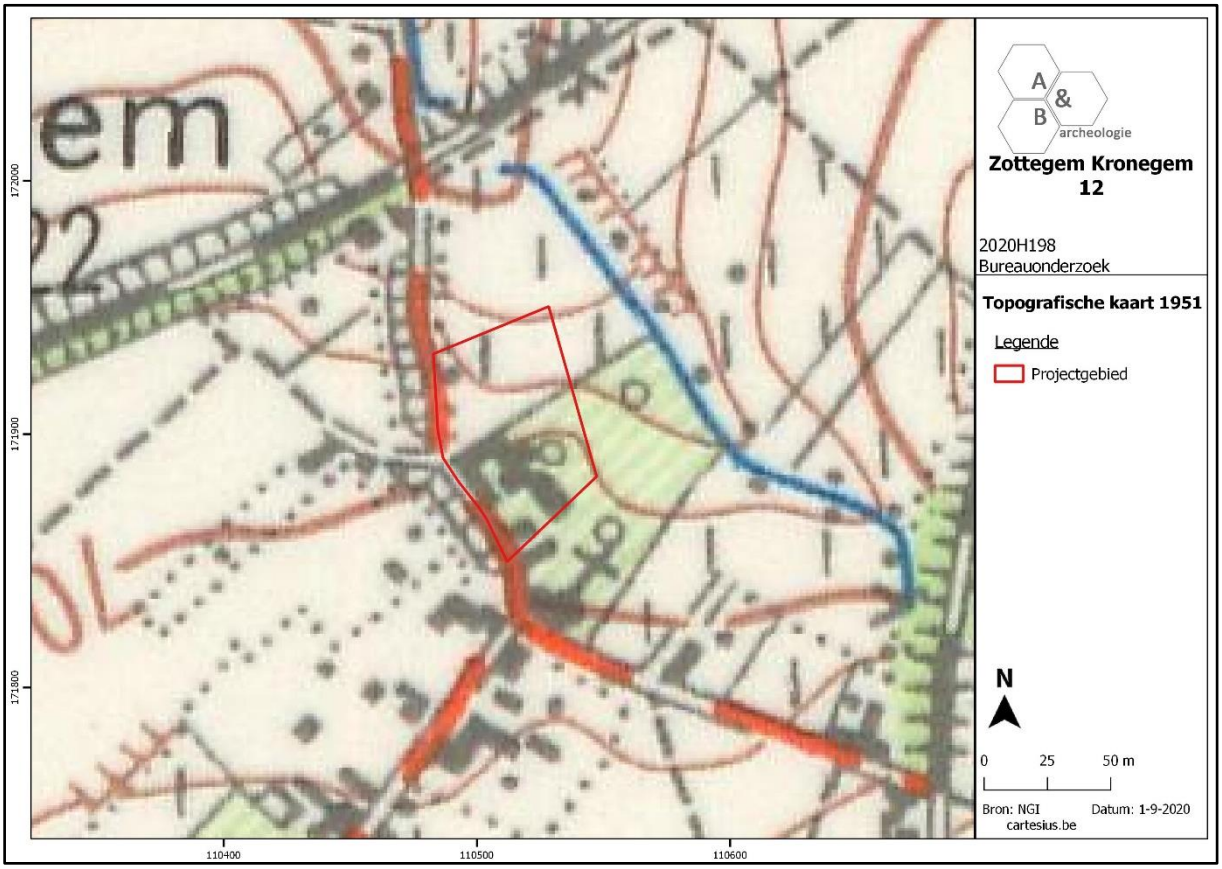
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1864 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1937 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

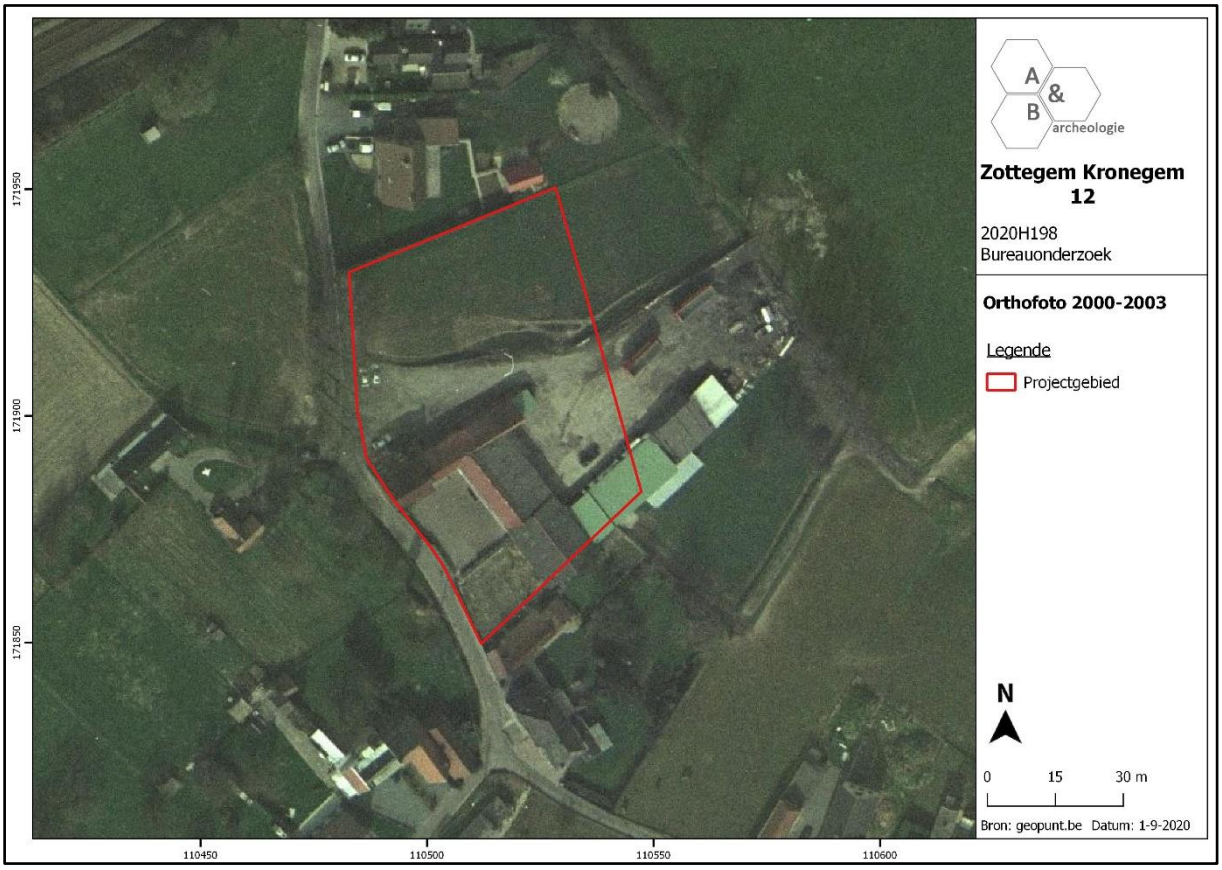
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1951 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) worden in de omgeving van het plangebied enkele sites aangegeven. Deze worden hiernavolgend per periode besproken.

2.5.1. Metaaltijden

Op de hoek van de Wolvenstraat en de Hoogstraat te Zottegem (CAI ID 508090)[7] werden bij een opgraving sporen teruggevonden die wijzen op de aanwezigheid van een nederzetting uit de midden-bronstijd. Daarnaast werd ook een kuil uit de tweede helft van de 14de eeuw en een opgevulde erosiegeul of leemwinningsput uit de late middeleeuwen aangesneden. Verder konden enkele structuren gedateerd worden in de 15de-16de eeuw. Een houten beerput en enkele mestputten dateren tot slot uit het einde van de 17de eeuw tot de eerste helft van de 18de eeuw.

2.5.2. Romeinse tijd

Aan de zogenaamde Haegelkauter (CAI ID 500060)[8], op ca. 850m ten zuidoosten van het plangebied, werd een belangrijke concentratie aan bouwpuin uit de Romeinse periode teruggevonden. Daarnaast wordt ook de vondst van *dolia*-fragmenten en scherven van Romeinse kookpotten gemeld. Vermoedelijk bevindt zich op deze locatie een Romeins villadomein.

Ter hoogte van CAI locatie 500157[9] werden eveneens verscheidene Romeinse dakpanfragmenten teruggevonden. Mogelijk gaat het om een uitloper van de hierboven besproken site (CAI ID 500060).

Ook aan de Traveins te Sint-Goriks-Oudenhove (CAI ID 500056)[10] werd een concentratie aan Romeinse dakpannen en dakpanfragmenten aangetroffen, verspreid over meerdere hectaren.

De concentratie bouwpuin, gerapporteerd ter hoogte van de Kouterlos te Sint-Goriks-Oudenhove (CAI ID 500055)[11], kan vermoedelijk eveneens met een Romeinse villa geassocieerd worden. Op de locatie werd eveneens een randfragment van een *mortarium* teruggevonden.

Bij een proefsleuvenonderzoek naar aanleiding van de herinrichting van het college te Zottegem (CAI ID 221112)[12] werden in 2018 enkele greppels met aardewerk uit de ijzertijd of Romeinse periode aangesneden. Daarnaast werden twee cultuurlagen uit de 13de en 14de eeuw onderscheiden, alsook enkele grachten en kuilen uit de 14de eeuw. Enkele paalkuilen dateren verder uit de nieuwe tijd.

Op ca. 1,6km ten noorden van het plangebied worden aan de Neerhofstraat te Zottegem (CAI ID 500188)[13] verschillende Romeinse vondsten gesignaleerd.

---

[7] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Zottegem Remus*.

[8] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Erwetegem Haegelkauter*.

[9] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Godveerdegem Vml. Klooster*.

[10] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Sint-Goriks-Oudenhove Traveins.*

[11] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Sint-Goriks-Oudenhove Kouterlos.*

[12] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Zottegem College.*

[13] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Zottegem Centrum Neerhofstraat.*

Tot slot werd ook op het Kruijssen-veld te Strijpen (CAI ID 500350)[14] een concentratie Romeinse dakpannen teruggevonden.

2.5.3. Middeleeuwen

De parochiekerk Sint-Pieters-Banden van Erwetegem (CAI ID 500426)[15] bevindt zich op ca. 500m ten oosten van het plangebied. De oorspronkelijke kerk wordt voor het eerst vermeld in 1162 en gaat vermoedelijk terug tot de vroege middeleeuwen. Vanaf 1779 wordt de bouw van de huidige kerk aangevat.

Bij archeologisch onderzoek in de jaren 1960-1970 werd ter hoogte van CAI locatie 503862[16], op ca. 2,3km ten noordwesten van het plangebied, een Merovingisch grafveld ontdekt.

Opgravingen aan 'De Nieuwe Poort' in de Hoogstraat te Zottegem (CAI ID 150266)[17] brachten onder meer een laatmiddeleeuws vloerniveau, een achttal paalkuilen en een gracht aan het licht. De sporen kunnen op basis van het aangetroffen aardewerk in de 15de-16de eeuw gedateerd worden. Uit deze periode stamt eveneens een kookpot waarin de skeletresten van een baby werden aangetroffen. Verder werden enkele leemwinningskuilen en een quasi-ronde bakstenen beerput, die boven een leemextractieput gebouwd werd, uit de 16de eeuw teruggevonden. Een langwerpige kuil kon in de 17de eeuw gedateerd worden.

Archeologische opgravingen ter hoogte van de Wolvenstraat 11 te Zottegem (CAI ID 15228)[18] brachten naast enkele greppels en een gracht die wegens het gebrek aan vondstmateriaal niet gedateerd konden worden, een vol tot laatmiddeleeuwse kuil aan het licht. Verder werden een 14de-15de-eeuwse gracht en paalspoor of kuil aangesneden. Uit de 18de-19de eeuw dateren enkele afvalkuilen en een gracht waarin hoornpitten en aardewerk werden teruggevonden.

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart van Zottegem (CAI ID 500427)[19] situeert zich op ca. 1,5km ten noorden van het plangebied. Vanaf de 14de eeuw wordt in Zottegem een zelfstandige parochie met gotische kruiskerk opgericht. In de jaren 1980 werden in de kerk enkele 16de-eeuwse graven van onder meer twee heren van Zottegem met hun familie aangetroffen.

Ter hoogte van het Jorishof te Zottegem (CAI ID 503758)[20], op ca. 1,5km ten noorden van het plangebied, werden enkele mestkuilen, een omvangrijke afvalkuil met grote hoeveelheden keukenafval en vaatwerk en twee afvalkuilen die gerelateerd kunnen worden aan het hospitaal aangetroffen. De sporen kunnen gedateerd worden tussen de 15de en de 18de eeuw.

---

[14] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Strijpen Kruijssen-veld.*

[15] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Erwetegem Kerk*; Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Parochiekerk Sint-Pieters-Banden*.

[16] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Strijpen Vollander/Hondenbos*.

[17] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *De Nieuwe Poort (Z07/DNP).*

[18] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Wolvenstraat 11*.

[19] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Zottegem Kerk*; Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart*.

[20] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Zottegem Jorishof.*

Aan de Heldenlaan 22 te Zottegem (CAI ID 150880)[21] werd een aanzienlijke hoeveelheid grijs aardewerk uit de 14de eeuw teruggevonden in een houtskoolrijk pakket. Verder werd ook een afvallaag aangetroffen die op basis van enkele scherven steengoed, majolica en tingeglazuurd aardewerk in de 16de-17de eeuw gedateerd kan worden.

2.5.4. Nieuwe tijd

Bij een proefsleuvenonderzoek aan de Hoogstraat te Zottegem (CAI ID 211742)[22] werden in 2014 enkele muurresten en kuilen, geclusterd langsheen de straatzijde, en enkele kuilen in de tuinzone, te dateren tussen de 15de en de 18de eeuw, aangesneden. Verder werden twee waterputten, enkele puin- of afvalkuilen en enkele muurresten en beerbakken uit de nieuwe tijd teruggevonden. Binnen het plangebied werd eveneens een brandrestengraf uit de Romeinse tijd aangetroffen. Daarnaast werd ook een aantal laatmiddeleeuwse leemwinningskuilen en een kuil met grote hoeveelheid pottenbakkersafval uit de 14de eeuw ontdekt.

2.5.5. Onbepaalde datering

De pastorie van Zottegem (CAI ID 500525)[23] wordt aangegeven op ca. 1,5km ten noorden van het plangebied. De nieuwe dekenij kwam in 1852 tot stand op de plaats van de oude pastorij.

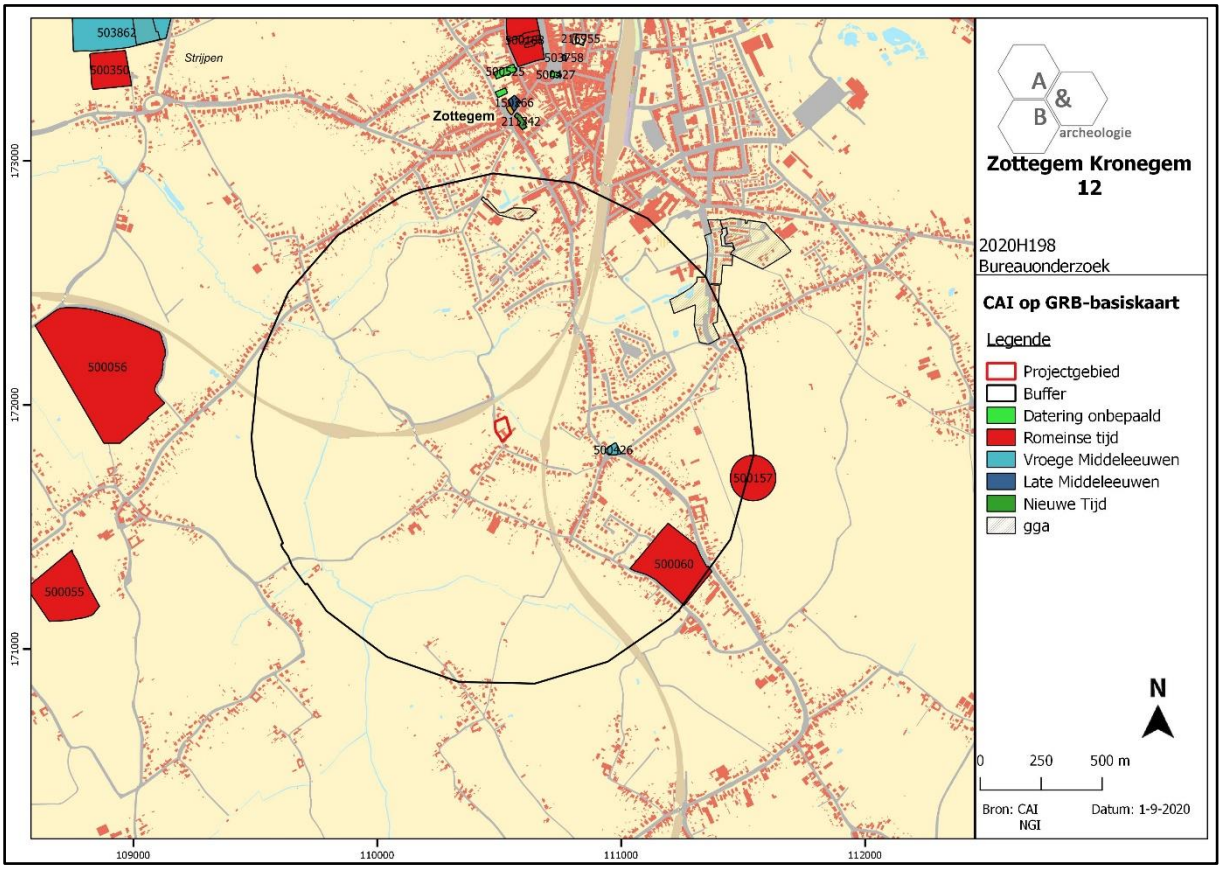
2.5.6. Conclusie

Het archeologisch kader geeft een verhoogd archeologisch potentieel aan voor de omgeving van het plangebied, die reeds in de Romeinse periode intensief bewoond werd. Hoewel nog maar weinig gravend archeologisch onderzoek gebeurde, wijst de concentratie van Romeinse (bouw-)materialen op het bestaan van verschillende villa's in de onmiddellijke regio. Verder wijzen sporen van bewoning en begraving uit de middeleeuwen en nieuwe tijd op de continuïteit van bewoning in de omgeving doorheen deze periode tot vandaag.

[21] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Heldenlaan 22*.

[22] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Hoogstraat*.

[23] Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Zottegem Pastorie;* Agentschap Onroerend Erfgoed 2020, *Dekenij Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartparochie*.

Figuur 29 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied bevindt zich op ca. 500m ten westen van de dorpskern van deelgemeente Erwetegem en op ca. 1,4km ten zuiden van de stadskern van Zottegem. De oudste relevante kaart voor het plangebied is de Villaretkaart uit 1745-1748, hierop wordt de straat Kronegem reeds aangeduid. Op het plangebied is bebouwing te zien (4 verspreide gebouwen), met ten noorden ervan een waterloop. Ten oosten en ten westen is landbouwgrond aangeduid, en ten noorden van de waterloop een beboste zone. Verder ten oosten is de kleine dorpskern van Erwetegem te zien. De Ferrariskaart uit ca. 1777 toont een gelijkaardig beeld, de verspreide bebouwing ten zuiden van het terrein wordt aangeduid als de wijk 'T'Eeckhaut'. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) kan eveneens bebouwing worden onderscheiden in het centrale deel van het plangebied, aansluitend bij de straatzijde. Het gaat om een L-vormig gebouw en een achterliggend rechthoekig gebouw. Op de kaart uit 1840 is niet langer sprake van de wijk Eeckhaut, wel van Kroonegem. De rest van het plangebied blijft gedurende de 19de eeuw onbebouwd. Op de topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste eeuw is te zien hoe de bebouwing zich verder uitbreidt in het zuidelijke deel van het plangebied. De luchtfoto van 1979-1990 vertoont daarnaast drie parallelle structuren van onbepaalde aard (grondstockage?) in het noordelijke deel van het plangebied. In de 21ste eeuw blijft de situatie nagenoeg ongewijzigd. Het zuidelijke deel van het terrein is grotendeels bebouwd, terwijl het noordelijke deel dienst doet als landbouwgrond. Op de plek van de 19de-eeuwse gebouwen staan nu ook gebouwen, maar afgaande op het uitzicht dateren deze uit de 20ste eeuw. Op basis van de historische kaarten kan gesteld worden dat er binnen het plangebied minstens sinds midden 18de eeuw bebouwing aanwezig is, die evolueerde tot de huidige bebouwing. De kans bestaat dat deze bebouwing het bodemarchief in het zuidelijke deel van het plangebied enigszins heeft verstoord. Het noordelijke deel van het terrein lijkt daarentegen minstens sinds midden 18de eeuw onbebouwd te zijn geweest.

- Landschappelijk gezien maakt Zottegem deel uit van de Vlaamse Ardennen, een heuvelachtige streek in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen. Het reliëf fluctueert in hoogte tussen ca. 20 en 102m en kent verschillende sterke hellingen. Het noordelijke deel van het Zottegemse grondgebied kent een eerder glooiend reliëf terwijl het zuidelijke deel, ter hoogte van Erwetegem, Sint-Goriks-Oudenhove en Sint-Maria-Oudenhove gekenmerkt wordt door grotere hoogteverschillen. Dit is ook zichtbaar op het digitale hoogtemodel. Het plangebied bevindt zich op de noordelijke rand van een heuvelrug die zich uitstrekt over het zuidelijke en oostelijke deel van de fusiegemeente en wordt doorsneden door enkele beekvalleien. Het plangebied kent aldus een interessante landschappelijke ligging, op het noordelijke uiteinde van een hogere rug, omgeven door enkele beekvalleien. Het terrein kent dan ook een relatief sterke stijging op maaiveldniveau van noord (ca. +62m TAW) naar zuid (ca. +67m TAW). Bodemkundig wordt op het terrein een matig droge leembodems met textuur B-horizont verwacht.

- Het archeologisch kader geeft een verhoogd archeologisch potentieel aan voor de omgeving van het plangebied, die reeds in de Romeinse periode intensief bewoond werd. Hoewel nog maar weinig

gravend archeologisch onderzoek gebeurde, wijst de concentratie van Romeinse (bouw-)materialen op het bestaan van verschillende villa's in de onmiddellijke regio. Verder wijzen sporen van bewoning en begraving uit de middeleeuwen en nieuwe tijd op de continuïteit van bewoning in de omgeving doorheen deze periode tot vandaag. Naast sporensites kunnen – gezien de landschappelijke ligging – ook steentijd artefactensites aanwezig zijn op het terrein.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

In eerste instantie worden de bestaande gebouwen en verhardingen ter hoogte van huisnummer 12 gesloopt. Vervolgens plant de initiatiefnemer de verkaveling van het terrein in 8 loten, die elk aansluiten bij de bestaande straat. Elk lot bestaat uit een driegevelwoning, omringd door voor- en achtertuin. De loten hebben een oppervlakte tussen 424m² en 561m². Voor de ontwikkeling van de verkaveling zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de sloop van de bestaande bebouwing en verhardingen, het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor aanleg van nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een eerder hoge archeologische verwachting voor zowel steentijd artefactensites als voor sites met grondsporen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarbinnen gravend archeologisch onderzoek nog eerder schaars is. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden ontwikkeld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode noodzakelijk om uit te voeren. Op die manier kan het potentieel voor in situ steentijd artefactensites nagegaan worden en kan de bodemopbouw meer exact in kaart worden gebracht. Ook kan de graad van verstoring nagegaan worden en kan de invloed van de huidige bebouwing op het bodemarchief worden ingeschat. Het voorstel voor het landschappelijk bodemonderzoek, door middel van boringen, wordt in het programma van maatregelen verder uitgewerkt en verduidelijkt.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de landschappelijke boorresultaten.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als blijkt dat er tijdens de archeologische boringen vastgesteld wordt dat er steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de archeologische boorresultaten.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Deze proefsleuven moeten aangelegd worden na het uitvoeren van de landschappelijke boringen (en na een eventueel archeologisch booronderzoek en/of steentijd proefputtenonderzoek). Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

De oudste relevante kaart voor het plangebied is de Villaretkaart uit 1745-1748, hierop wordt de straat Kronegem reeds aangeduid. Op het plangebied is bebouwing te zien (4 verspreide gebouwen), met ten noorden ervan een waterloop. Ten oosten en ten westen is landbouwgrond aangeduid, en ten noorden van de waterloop een beboste zone. Verder ten oosten is de kleine dorpskern van Erwetegem te zien. De Ferrariskaart uit ca. 1777 toont een gelijkaardig beeld, de verspreide bebouwing ten zuiden van het terrein wordt aangeduid als de wijk 'T'Eeckhaut'. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) kan eveneens bebouwing worden onderscheiden in het centrale deel van het plangebied, aansluitend bij de straatzijde. Het gaat om een L-vormig gebouw en een achterliggend rechthoekig gebouw. Op de kaart uit 1840 is niet langer sprake van de wijk Eeckhaut, wel van Kroonegem. De rest van het plangebied blijft gedurende de 19de eeuw onbebouwd. Op de topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste eeuw is te zien hoe de bebouwing zich verder uitbreidt in het zuidelijke deel van het plangebied. De luchtfoto van 1979-1990 vertoont daarnaast drie parallelle structuren van onbepaalde aard (grondstockage?) in het noordelijke deel van het plangebied. In de 21ste eeuw blijft de situatie nagenoeg ongewijzigd. Het zuidelijke deel van het terrein is grotendeels bebouwd, terwijl het noordelijke deel dienst doet als landbouwgrond. Op de plek van de 19de-eeuwse gebouwen staan nu ook gebouwen, maar afgaande op het uitzicht dateren deze uit de 20ste eeuw. Op basis van de historische kaarten kan gesteld worden dat er binnen het plangebied minstens sinds midden 18de eeuw bebouwing aanwezig is, die evolueerde tot de huidige bebouwing. De kans bestaat dat deze bebouwing het bodemarchief in het zuidelijke deel van het plangebied enigszins heeft verstoord. Het noordelijke deel van het terrein lijkt daarentegen minstens sinds midden 18de eeuw onbebouwd te zijn geweest.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Zie hierboven.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Gezien het terrein gelegen is op een noord-zuid gerichte helling, kan sprake zijn van bodemerosie en kunnen de sporen mogelijk afgetopt zijn. Daarnaast is het echter ook mogelijk dat de sporen bedekt zijn door een colluviaal pakket, afkomstig van de hoger gelegen locaties, waardoor ze een gunstigere bewaring kunnen kennen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

In eerste instantie worden de bestaande gebouwen en verhardingen ter hoogte van huisnummer 12 gesloopt. Vervolgens plant de initiatiefnemer de verkaveling van het terrein in 8 loten, die elk aansluiten bij de bestaande straat. Elk lot bestaat uit een driegevelwoning, omringd door voor- en achtertuin. De loten hebben een oppervlakte tussen 424m² en 561m². Voor de ontwikkeling van de verkaveling zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de sloop van de bestaande bebouwing en verhardingen, het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor

aanleg van nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan op basis van het bureauonderzoek niet vastgesteld worden. De kans op het aantreffen van archeologische steentijd artefactensite of site met grondsporen is echter niet onbestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek te gebeuren, waarbij verspreid over het terrein een aantal boringen worden uitgevoerd. Indien blijkt dat bij dit onderzoek archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel of over het volledige terrein, dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit onderzoek bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaien 10m uit elkaar staan en de boorpunten op de boorraai 12m uit elkaar. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op basis van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd te worden en gecontroleerd op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld werden, dient ofwel een verder vooronderzoek gericht op steentijd te gebeuren om de site beter te kunnen afbakenen (door middel van waarderend archeologisch booronderzoek en/of proefputten in functie van steentijd artefactensites), ofwel kan er direct worden overgegaan naar een opgraving indien er voldoende gegevens voorhanden zijn voor het opmaken van een programma van maatregelen hiervoor.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Deze fase kan volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien de resultaten hiervan negatief zijn. Dit onderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Zottegem Kronegem 12 (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein heeft een oppervlakte van ca. 4.185m² en is gelegen ten westen van de straat Kronegem, ter hoogte van huisnummer 10 en 12. Het plangebied omvat het woonhuis met nummer 12 en enkele stallen en andere bijgebouwen die hierbij aansluiten. Rondom de gebouwen is in het zuidelijke deel van het plangebied een verharding aanwezig. De zuidwestelijke hoek van het terrein is in gebruik als moestuin. Het noordelijke deel van het plangebied is onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond.

Het plangebied bevindt zich op ca. 500m ten westen van de dorpskern van deelgemeente Erwetegem en op ca. 1,4km ten zuiden van de stadskern van Zottegem. De oudste relevante kaart voor het plangebied is de Villaretkaart uit 1745-1748, hierop wordt de straat Kronegem reeds aangeduid. Op het plangebied is bebouwing te zien (4 verspreide gebouwen), met ten noorden ervan een waterloop. Ten oosten en ten westen is landbouwgrond aangeduid, en ten noorden van de waterloop een beboste zone. Verder ten oosten is de kleine dorpskern van Erwetegem te zien. De Ferrariskaart uit ca. 1777 toont een gelijkaardig beeld, de verspreide bebouwing ten zuiden van het terrein wordt aangeduid als de wijk 'T'Eeckhaut'. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) kan eveneens bebouwing worden onderscheiden in het centrale deel van het plangebied, aansluitend bij de straatzijde. Het gaat om een L-vormig gebouw en een achterliggend rechthoekig gebouw. Op de kaart uit 1840 is niet langer sprake van de wijk Eeckhaut, wel van Kroonegem. De rest van het plangebied blijft gedurende de 19de eeuw onbebouwd. Op de topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste eeuw is te zien hoe de bebouwing zich verder uitbreidt in het zuidelijke deel van het plangebied. De luchtfoto van 1979-1990 vertoont daarnaast drie parallelle structuren van onbepaalde aard (grondstockage?) in het noordelijke deel van het plangebied. In de 21ste eeuw blijft de situatie nagenoeg ongewijzigd. Het zuidelijke deel van het terrein is grotendeels bebouwd, terwijl het noordelijke deel dienst doet als landbouwgrond. Op de plek van de 19de-eeuwse gebouwen staan nu ook gebouwen, maar afgaande op het uitzicht dateren deze uit de 20ste eeuw. Op basis van de historische kaarten kan gesteld worden dat er binnen het plangebied minstens sinds midden 18de eeuw bebouwing aanwezig is, die evolueerde tot de huidige bebouwing. De kans bestaat dat deze bebouwing het bodemarchief in het zuidelijke deel van het plangebied enigszins heeft verstoord. Het noordelijke deel van het terrein lijkt daarentegen minstens sinds midden 18de eeuw onbebouwd te zijn geweest.

Landschappelijk gezien maakt Zottegem deel uit van de Vlaamse Ardennen, een heuvelachtige streek in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen. Het reliëf fluctueert in hoogte tussen ca. 20 en 102m en kent verschillende sterke hellingen. Het noordelijke deel van het Zottegemse grondgebied kent een eerder glooiend reliëf terwijl het zuidelijke deel, ter hoogte van Erwetegem, Sint-Goriks-Oudenhove en Sint-Maria-Oudenhove gekenmerkt wordt door grotere hoogteverschillen. Dit is ook zichtbaar op het digitale hoogtemodel. Het plangebied bevindt zich op de noordelijke rand van een heuvelrug die zich uitstrekt over het zuidelijke en oostelijke deel van de fusiegemeente en wordt doorsneden door

enkele beekvalleien. Het plangebied kent aldus een interessante landschappelijke ligging, op het noordelijke uiteinde van een hogere rug, omgeven door enkele beekvalleien. Het terrein kent dan ook een relatief sterke stijging op maaiveldniveau van noord (ca. +62m TAW) naar zuid (ca. +67m TAW). Bodemkundig wordt op het terrein een matig droge leembodems met textuur B-horizont verwacht.

Het archeologisch kader geeft een verhoogd archeologisch potentieel aan voor de omgeving van het plangebied, die reeds in de Romeinse periode intensief bewoond werd. Hoewel nog maar weinig gravend archeologisch onderzoek gebeurde, wijst de concentratie van Romeinse (bouw-)materialen op het bestaan van verschillende villa's in de onmiddellijke regio. Verder wijzen sporen van bewoning en begraving uit de middeleeuwen en nieuwe tijd op de continuïteit van bewoning in de omgeving doorheen deze periode tot vandaag. Naast sporensites kunnen – gezien de landschappelijke ligging – ook steentijd artefactensites aanwezig zijn op het terrein.

In eerste instantie worden de bestaande gebouwen en verhardingen ter hoogte van huisnummer 12 gesloopt. Vervolgens plant de initiatiefnemer de verkaveling van het terrein in 8 loten, die elk aansluiten bij de bestaande straat. Elk lot bestaat uit een driegevelwoning, omringd door voor- en achtertuin. De loten hebben een oppervlakte tussen 424m² en 561m². Voor de ontwikkeling van de verkaveling zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de sloop van de bestaande bebouwing en verhardingen, het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor aanleg van nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een eerder hoge archeologische verwachting voor zowel steentijd artefactensites als voor sites met grondsporen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarbinnen gravend archeologisch onderzoek nog eerder schaars is. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden ontwikkeld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Het verder vooronderzoek bestaat uit enerzijds een landschappelijk booronderzoek (eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek gericht op steentijd), anderzijds een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *De Nieuwe Poort (Z07/DNP)*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/150266.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Dekenij Onze-Lieve-Vrouw Helemvaartparochie*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/9636.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Erwetegem Haegelkauter*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/500060.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Erwetegem Kerk*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/500426.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Godveerdegem Vml. Klooster*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/500157.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Heldenlaan 22*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/150880.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Hoogstraat*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/211742.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/9661.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Parochiekerk Sint-Pieters-Banden*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/9737.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Sint-Goriks-Oudenhove Kouterlos*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/500055.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Sint-Goriks-Oudenhove Traveins*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/500056.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Strijpen Kruijssen-veld*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/500350.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Strijpen Vollander/Hondenbos*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/503862.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Wolvenstraat 11*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/152228.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Zottegem Centrum Neerhofstraat*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/500188.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Zottegem College*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/221112.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Zottegem Jorishof*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/503758.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Zottegem Kerk*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/500427.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Zottegem Pastorie*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/500525.

- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Zottegem Remus*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/508090.
- Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020. *Zottegem*, geraadpleegd op 4 september 2020 op https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13784
- http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/
- http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/
- http://www.geopunt.be/kaart
- http://www.ngi.be/topomapviewer/
- https://cai.onroerenderfgoed.be/
- https://www.google.com/maps
- https://inventaris.onroerenderfgoed.be
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Zottegem

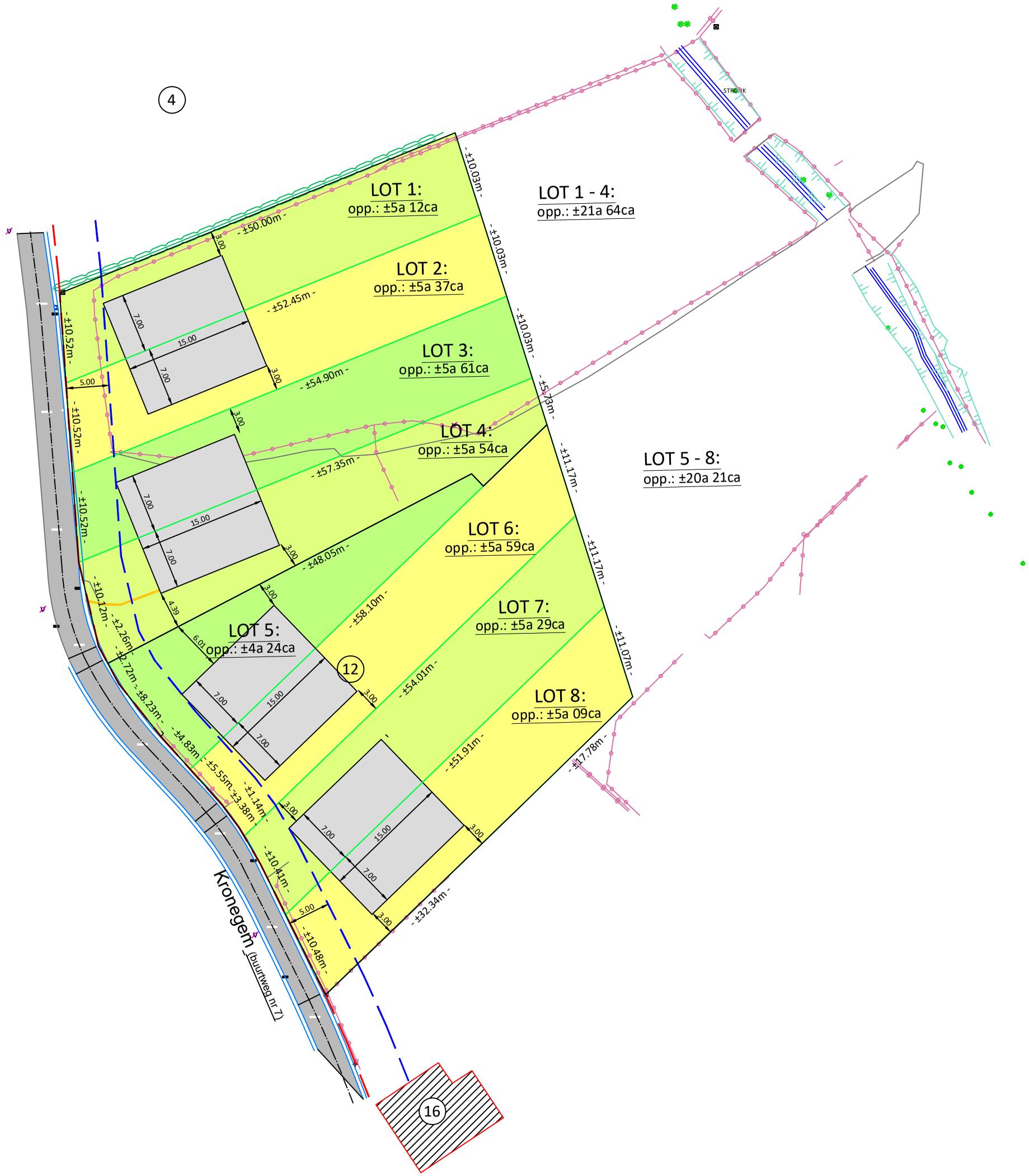
6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018 (bron: geopunt.be). 8
Figuur 2 Zicht op het plangebied vanuit het noordwesten (bron: https://www.google.com/maps). 9
Figuur 3 Zicht op het plangebied vanuit het zuidwesten (bron: https://www.google.com/maps). 9
Figuur 4 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer). 10
Figuur 5 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).....11
Figuur 6 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).....13
Figuur 7 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 13
Figuur 8 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). 14
Figuur 9 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..14
Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be). 15
Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be). 16
Figuur 12 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).....16
Figuur 13 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV). 17
Figuur 14 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).....18
Figuur 15 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).....19
Figuur 16 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart: type 2 (bron: geopunt.be). 19
Figuur 17 Uitsnede uit de Villaretkaart (1745-1748) met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....21
Figuur 18 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). 22
Figuur 19 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....22
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....23
Figuur 21 Uitsnede uit de Poppkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). 23
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1864 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).....24
Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).....24
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1937 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).....25
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1951 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).....25
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....26
Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).....26
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).....27

Figuur 29 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be en CAI). 31

Bijlage: Ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

4
LOT 1:
opp.: ±5a 12ca
LOT 2:
opp.: ±5a 37ca
LOT 3:
opp.: ±5a 61ca
LOT 4:
opp.: ±5a 54ca
LOT 5:
opp.: ±4a 24ca
LOT 6:
opp.: ±5a 59ca
LOT 7:
opp.: ±5a 29ca
LOT 8:
opp.: ±5a 09ca
LOT 1 - 4:
opp.: ±21a 64ca
LOT 5 - 8:
opp.: ±20a 21ca
12
16
Kronegem (buurtweg nr 7)
- ±50.00m -
- ±52.45m -
- ±54.90m -
- ±57.35m -
- ±48.05m -
- ±58.10m -
- ±54.01m -
- ±51.91m -
- ±32.34m -
- ±10.03m -
- ±10.03m -
- ±10.03m -
- ±5.73m -
- ±11.17m -
- ±11.17m -
- ±11.07m -
- ±17.78m -
- ±10.52m -
- ±10.52m -
- ±10.52m -
- ±10.12m -
- ±2.26m -
- ±2.72m -
- ±8.23m -
- ±4.83m -
- ±5.55m -
- ±3.38m -
- ±1.14m -
- ±10.41m -
- ±10.48m -
3.00
5.00
7.00
15.00
4.39
6.01